www.iqtisadiyyat.com

№ 18 (1013) 3-8 may 2018-ci il

İQTİSADİYYAT

Həftəlik iqtisadi, ictimai-siyasi, müstəqil qəzet | Qiymət razılaşma yolu ilə | Qəzet 1999-cu ildən çıxır

ƏN MÜASİR SİLAH VƏ TEXNİKA DÖVLƏT SƏRHƏDİNİN MÜHAFİZƏSİNƏ CƏLB EDİLİR

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev aprelin 30-da Dövlət Sərhəd Xidməti Sahil Mühafizəsinin Gəmi İnşası və Təmiri Mərkəzində yeni inşa edilmiş "Tufan" tipli sərhəd gözətçi gəmisi ilə tanış olub.

Dövlət Sərhəd Xidmətinin rəisi Elçin Quliyev Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı, Prezident İlham Əliyevə raport vermişdir. Elçin Quliyevin məruzəsində qeyd olunmuşdur ki, Azərbaycan Prezidentinin daimi diqqət və qayğısı sayəsində son illər ərzində Dövlət Sərhəd Xidmətində dinamik inkişaf təmin olunub, ən müasir silah və texnika dövlət sərhədinin mühafizəsinə cəlb edilib, döyüş tətbiqi imkanlarının ciddi genişlənməsinə nail olunub.

Sonra Dövlət Sərhəd Xidmətinin yeni xüsusi təyinatlı döyüş texnikasına, raket komplekslərinə, zərbəendirici pilotsuz uçan aparatlarına, silahlara, nəqliyyat vasitələri üzərində texniki-nəzarət stansiyalarına, idarəetmə və digər təyinatlı avadanlıqlara baxış keçirilmişdir.

İki il əvvəl Prezident İlham Əliyevin Ali Baş Komandanlığı altında Azərbaycanın hərbi qüdrətinin möhtəşəmliyinin ifadəsi olan Aprel döyüşlərində düşmənin döyüş mövqelərinin, dislokasiya yerlərinin, komanda-dayaq məntəqələrinin, qərargahlarının bu döyüş imkanlarının uğurlu tətbiqi nəticəsində darmadağın edilməsinin görüntüləri nümayiş etdirilmişdir.

Prezident, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev yeni inşa olunan "Tufan" tipli sərhəd gözətçi gəmisi ilə tanış olmuşdur.

Yeni gəmi mükəmməl naviqasiya və rabitə-radiotexnika avadanlığı, müasir silahlar, o cümlədən raketlər və raket silahlarına qarşı mübarizə kompleksi, gecə-gündüz görmə müşahidə sistemləri və hidroakustik qurğu ilə təchiz edilib.

Xəzər dənizində ağır üzmə şəraitində xidməti vəzifələrini yerinə yetirə bilən, itisürətli qayıqla təchiz edilmiş və 62 metr uzunluğunda olan sərhəd gözətçi gəmisinin dəniz şəraitində göyərtəsinə helikopterin enməsi mümkündür. Bildirilmişdir ki, yeni gəmidən dövlət sərhədlərinin mühafizəsi, sərhəd sularında rejimin təmin olunması, karbohidrogen ehtiyatlarının hasilatı və nəqli infrastrukturunun təhlükəsizliyinin təmin edilməsi istiqamətində xidməti vəzifələrin icrası zamanı istifadə ediləcək.

Azərbaycan və Böyük Britaniya arasında ikitərəfli əlaqələr yüksək səviyyədə inkişaf edir

Azərbaycanda uğurla başa çatan prezident seçkilərinin əsas məziyyətlərindən biri də respublikamızın demokratik dəyərlərə sadiqliyinin növbəti təsdiqi oldu. Əksər mötəbər beynəlxalq təşkilatlar bunu xüsusi qeyd etdilər. ABŞ Prezidenti Donald Tramp, Almaniya kansleri Anqela Merkel, Böyük Britaniyanın Baş naziri Tereza Mey, Fransa Prezidenti Emmanuel Makron cənab İlham Əliyevi Prezident seçilməsi münasibətilə təbrik ediblər.

Seçkidən sonra Prezident İlham Əliyevin Türkiyədən sonra növbəti xarici səfərini Böyük Britaniyaya etməsi göstərdi ki, demokratiyanı təşviq edən Qərbin mühüm siyasi mərkəzləri ölkəmizdəki prezident seçkilərini təqdir edirlər.

Azərbaycan Respublikasının dünyanın müxtəlif dövlətləri ilə qurduğu ikitərəfli əlaqələr, mehrbiban dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri ildən-ilə genişlənərək məzmunca yeni keyfiyyət mərhələsinə qədəm qoyub.

Böyük Britaniya Azərbaycanın müstəqilliyini 1991-ci ilin dekabrında tanıyıb. İldən-ilə iki ölkə arasındakı münasibətlər daha da dərinləşib. Bu gün iki ölkə arasında yüksək səviyyəli siyasi, iqtisadi və mədəni münasibətlər mövcuddur. Bu ölkə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü daim dəstəkləyir. Birləşmiş Krallıq Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən qəbul olunmuş hüququn norma və prinsipləri əsasında, sülh yolu ilə həllinin tərəfdarıdır və ATƏT-in Minsk Qrupu tərəfindən göstərilən səylərə dəstəyini ifadə edir. Bu gün Azərbaycanla Birləşmiş Krallıq arasındakı əlaqələri bütövlükdə strateji xarakterli münasibətlər adlandırmaq olar.

Britaniyanın BP şirkəti 1994-cü ildə imzalanan "Əsrin müqaviləsi"ndə yer alan əsas xarici neft şirkətlərindən biridir. Ötən 23 ildə BP Azərbaycanın neft-qaz sektorunun inkişafı və modernləşdirilməsinə verdiyi mühüm töhfələr vasitəsilə enerji sənayesində Azərbaycanın əsas tərəfdaşı olaraq qalmaqdadır. Bu tərəfdaşlıq nəticəsində Böyük Britaniya Azərbaycana ən çox investisiya yatıran ölkəyə çevrilib. Bu investisiyalar ölkəmizdəki bütün xarici investisiyaların təxminən 50 faizini təşkil edir. Bunun da nəticəsində Britaniya Azərbaycanda ən böyük xarici investor ölkə statusunu qoruyur. Prezident İlham Əliyevin Böyük Britaniyaya bu səfəri də iki ölkə arasında enerji sahəsində əməkdaşlıqla bağlı yeni mərhələnin əsasını qoydu.

Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının Baş naziri xanım Tereza Mey Azərbaycan Prezidentinin bu səfərinin iqtisadi və ticarət, enerji, təhlükəsizlik məsələlərinin müzakirəsi üçün yaxşı imkan yaradacağını bildirdi və SOCAR-la BP şirkəti arasında imzalanacaq sazişin əməkdaşlığın genişləndirilməsi baxımından önəmini vurğuladı. Tereza Mey Azərbaycanın Əfqanıstanda sülhməramlı əməliyyatlarda iştirakına və verdiyi dəstəyə görə minnətdarlığını bildirdi.

Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, Azərbaycanla Böyük Britaniya arasında ikitərəfli münasibətlərin gündəliyi çox genişdir və ölkələrimiz müxtəlif istiqamətlərdə, o cümlədən siyasi, iqtisadi, enerji, ticarət, sərmayə qoyuluşu sahələrində fəal əməkdaşlıq həyata keçirir. Hazırda ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi və şaxələndirilməsi istiqamətində fəal iş aparıldığını, bunun üçün böyük potensialın olduğunu bildirən dövlət başçısı Böyük Britaniyanın bir çox şirkətlərinin Azərbaycanda uzun illərdir ki, fəaliyyət göstərdiyini, SOCAR-BP əməkdaşlığı strateji xarakter daşıdığını diqqətə çatdırdı. İkitərəfli münasibətlərimizin tərəfdaşlıq əlaqələrinə əsaslandığını Prezident İlham Əliyev onun Böyük Britaniyaya səfərinin əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi işinə xidmət edəcəyinə əminliyini ifadə etdi.

Sonra Prezident İlham Əliyevin və Baş nazir Tereza Meyin iştirakı ilə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti - SOCAR, "BP Exploration (Azerbaijan) Limited" şirkəti və SOCAR-ın Ortaq Neft Şirkəti arasında Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda D230 perspektiv blokunun birgə kəşfiyyatı və işlənilməsi üzrə hasilatın pay bölgüsü haqqında saziş imzalandı.

Azərbaycan öz tərəfdaşı kimi Böyük Britaniya ilə ikitərəfli əlaqələrin daha da inkişaf etdirilməsinə mühüm əhəmiyyət verir. Eyni zamanda Birləşmiş Krallıq da ölkəmizlə münasibətlərin dərinləşməsində maraqlıdır.

Formula 1 Bakını yenidən dünyanın diqqət mərkəzinə çevirdi

Aprelin 29-da Bakıda Formula 1 Azərbaycan Qran-Prisinin əsas mərhələsi keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri Formula 1 üzrə dünya çempionatının dördüncü mərhələsinin - Azərbaycan Qran-Prisinin əsas yarışına baxıblar.

Sonra pilotların paradı və himn mərasimi keçirilib. Gərgin idman mübarizəsi şəraitində keçən Qran-Prinin əsas mərhələsində 20 pilotdan 13-ü finiş xəttinə çata bilmişdir. Azərbaycan Qran-Prisinin qalibi "Mercedes" komandasının britaniyalı pilotu Luis Hamilton olmuşdur. "Ferrari"nin sürücüsü Kimi Raikkonen ikinci, "Force India" komandasının pilotu Serxio Peres isə üçüncü olmuşlar.

Qran-Prinin qalibi Luis Hamiltona kuboku Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev təqdim etmişdir. Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyeva Konstruktorlar kubokunu "Mercedes" komandasının nümayəndəsi Uilyam Qolbourna təqdim etmişdir.

Qeyd edək ki, Bakıda Formula 1 Azərbaycan Qran-Prisinə aprelin 27-də start verilib. Dünyada yarım milyard tamaşaçı auditoriyası olan Formula 1 yarışının növbəti dəfə Bakıda keçirilməsi ölkəmizin beynəlxalq idman aləmində qazandığı uğurları bir daha əks etdirir. Son illərdə birinci Avropa Oyunlarına, IV İslam Həmrəyliyi Oyunlarına və bir çox nüfuzlu beynəlxalq yarışlara uğurla ev sahibliyi edən paytaxt Bakının Formula 1 kimi mühüm yarışı da yüksək səviyyədə təşkil etməsi bir daha Azərbaycanın idman dövləti olduğunu, bu missiyanın ölkəmizin timsalında hər zaman özünü doğrultduğunu təsdiqləyir. Bütün bunlar da ölkəmizin dünyada getdikcə artan nüfuzundan, siyasi və iqtisadi sahədə qazandığı uğurların yetərincə olmasından qaynaqlanır. Bu, həm də onu göstərir ki, qədim tarixə, zəngin mədəniyyətə, milli mənəvi dəyərlərə, ən əsası da parlaq idman ənənələrinə malik ölkəmiz qarşıya qoyulan hər bir məqsədə, hər bir niyyətə uğurla çatır.

Formula 1 yarışlarının Bakı mərhələsi dünyada böyük maraq toplayıb. Almaniyalı Herman Tilke tərəfindən layihələndirilən şəhər trası nadirliyi ilə seçilir. Ona görə ki, Monte-Karlo, Melburn, Monako və Sinqapur kimi Azərbaycan Qran-Prisi də şəhər trasına ev sahibliyi edir. Belə ki, Bakıda keçirilən yarış zamanı avtomobillər Dənizkənarı Bulvar boyunca hərəkət edir, şəhərin ən qədim hissəsi olan və UNESCO-nun dünya irsi siyahısına daxil edilən İçərişəhər Tarix-Memarlıq Qoruğunun ətrafında dövr edirdi. Beləliklə, yarışı izləyən televiziya tamaşaçıları və qonaqlar şəhərimizin gözəlliyini görmək imkanı qazanırlar.

Beləliklə, növbəti Formula 1 Azərbaycan Qran-Prisi uğurla başa çatdı. Bu dəfə də bu mötəbər yarışı qəbul edən Bakı dünya tamaşaçılarına və şəhərimizin qonaqlarına maraqlı idman yarışı təqdim etməklə yanaşı, Azərbaycanın belə mötəbər yarışlara uğurla ev sahibliyi etdiyini nümayiş etdirdi. Qarşıda hələ neçə-neçə mötəbər beynəlxalq yarışların keçiriləcəyi paytaxtımız yenə də dünyanın diqqət mərkəzinə çevrildi, Formula 1 tamaşaçıları ölkəmizdə gedən inkişaf proseslərinin şahidi oldular.

Azərbaycanın coğrafi mövqeyi onu Asiya ilə Avropa arasında iri logistik mərkəzə çevirə bilər

Bu barədə mayın 2-də Gömrük və Logistika üzrə Səlahiyyətli İqtisadi Operatorların Beynəlxalq Assosiasiyasının prezidenti Antonio Llobet jurnalistlərə müsahibəsində bildirib.

A.Llobet vurğulayıb ki, Azərbaycan tarixən Böyük İpək Yolu üzərində mühüm bir məntəqə olub. Buradan Böyük İpək Yolunun bir neçə istiqaməti keçib. Nəqliyyat dəhlizlərinin bugünkü inkişafı və Azərbaycanın yerləşdiyi mövqe onu iri logistik mərkəzə çevirəcək. Logistika üzrə Səlahiyyətli İqtisadi Operatorların Beynəlxalq Assosiasiyasının illik Assambleyası və Konfransda çıxış edən Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri, gömrük xidməti general-leytenantı Səfər Mehdiyev respublikamızın iqtisadi sahədə son illər əldə etdiyi nailiyyətlərdən, eləcə də Dövlət Gömrük Komitəsinin bu sahəyə verdiyi töhfələrdən bəhs edib.

Komitə sədri bildirib ki, qlobal ticarət təchizat zəncirinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, gömrük orqanlarının potensialının gücləndirilməsi və iqtisadi nailiyyətlərin əldə edilməsi gömrük işi sahəsində islahatların aparılmasını ehtiva edir. Belə ki, ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu və Prezident İlham Əliyevin bu gün uğurla davam etdirdiyi praqmatik siyasət nəticəsində ölkəmizdə bütün sahələrdə, o cümlədən qeyri-neft sektorunda dinamik inkişaf gedir və yeni-yeni islahatlar aparılır.

Daxili bazarın qorunması, yerli istehsalın və ixracın stimullaşdırılmasında əhəmiyyətli rol oynayan Azərbaycanın gömrük orqanları dövlət başçısının diqqət və qayğısı sayəsində, xüsusən bu sahənin inkişafına dair müvafiq dövlət proqramı çərçivəsində reallaşdırılan genişmiqyaslı tədbirlər nəticəsində ilbəil təkmilləşməkdə və müasirləşməkdə davam edir.

Ölkə ərazisində müasir tələblərə cavab verən gömrük işinin formalaşması istiqamətində atılan mühüm addımlardan danışan Səfər Mehdiyev bildirib ki, Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı və keçən il istifadəyə verilmiş Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti tranzit daşımalarının sürətlənməsi və ticarətin sadələşdirilməsi üçün mühüm amillərdəndir: "Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü desək, bu yolun fəaliyyəti nəticəsində yol boyunca yerləşən ölkələr arasındakı ticarət dövriyyəsi və qarşılıqlı sərmayə qoyuluşu artacaq, bütün iştirakçı ölkələr arasında əməkdaşlıq dərinləşəcək, bu yol sabitliyə və təhlükəsizliyə xidmət göstərəcək və təbii ki, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun uğurlu fəaliyyəti ölkələrimizin geosiyasi əhəmiyyətini artıracaq".

Gömrük və Logistika üzrə SİO Beynəlxalq Assosiasiyasının prezidenti Antonio Llobet de Pablo bildirib ki, SİO Bakı Konfransı Asiya və Avropanı birləşdirən yeni intermodal nəqliyyat və logistika xəritəsini - "Yeni İpək Yolu"nu anlamaq imkanı yaratmaqla iştirakçılara xüsusi töhfə verəcək. "Biz Azərbaycandan keçən regional dəhlizlərdə fəaliyyət göstərən dövlət qurumları və şirkətlərin perspektivlərini öyrənəcəyik. Bu, gömrük və logistika beynəlxalq birliyi üçün yeni iştirakçılarla tanış olmaq, ticarətlə bağlı yeni imkanları öyrənmək və onların Latın Amerikası da daxil olmaqla digər regionlar üçün əhəmiyyətini müzakirə etmək üçün unikal imkandır", - deyə Antonio Llobet de Pablo bildirib.

Tədbirdə 25 ölkədən təqribən 150 nümayəndə iştirak edir. Beynəlxalq toplantı mayın 4-dək davam edəcək.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondu
KİVDF
www.kivdf.gov.az

Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondu tərəfindən maliyyələşdirilən "Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi" layihəsi çərçivəsində çap olunub.

DİVERSİFİKASİYA PROSESLƏRİNİN DƏRİNLƏŞMƏSİ REGİONLARDA KEYFİYYƏTCƏ YENİ İQTİSADİ MÜNASİBƏTLƏR FORMALAŞDIRACAQ

Əsası ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan inkişaf strategiyasının uğurla həyata keçirilməsi nəticəsində Azərbaycan iqtisadiyyatı son 15 il ərzində dinamik inkişaf etmiş, istehsalın diversifikasiyası istiqamətində ciddi addımlar atılmışdır. Bu müddət ərzində Azərbaycan Respublikası bir neçə dəfə ilin ən islahatçı ölkəsi kimi "Doing Business" hesabatında qeyd olunmuş, ümumdaxili məhsulun artım tempinə görə uzun illər lider ölkələr sırasında qərarlaşmışdır. Keçən illər ərzində ölkənin sosial strukturu köklü şəkildə dəyişmiş, əhalinin həyat səviyyəsi yaxşılaşdırılmış, məşğulluq səviyyəsi artmış, regionların tarazlı inkişafı təmin olunmuşdur. 2018-ci ilə də uğurla başlanmış, bütün sahələrdə müsbət dinamika qorunub saxlanılmışdır. İlin birinci rübünün yekunları bunu deməyə əsas verir.

YÜKSƏK DİNAMİKA QORUNUB SAXLANILIR

Samuxda 2018-ci ilin birinci rübünün yekunları geniş müzakirə olunub. Bu dövr ərzində rayon üzrə ümumi məhsul istehsalının həcmi 26,7 milyon manat olmuşdur ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 10,9 faiz çoxdur. Cari ilin üç ayında keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə sənaye məhsulunun həcmi 38,3 faiz artaraq 2,3 milyon manat, kənd təsərrüfatı məhsulunun həcmi 8,6 faiz artaraq 11,4 milyon manat, tikinti 14,9 faiz artaraq 2,6 milyon manat təşkil etmişdir. Pərakəndə əmtəə dövriyyəsi 4,7 faiz, əsas kapitala yönəldilən investisiya 10,7 faiz artmışdır. "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı"nın yerinə yetirilməsi ilə bağlı rayonda görülən işlərin sürəti və tempi bir qədər də artmışdır. Bu günlərdə Burunqovaq kəndində modul tipli məktəb binası tikilib istifadəyə verilmişdir. Samux şəhərinin prospekt və küçələrində abadlıq-quruculuq işləri başa çatdırılmışdır. Hazırda rayonun Çobanabdallı kəndində yataqxana tipli ikimərtəbəli, bir bloklu, hər biri 16 mənzilli, ümumi sahəsi 2020 kvadratmetr olan iki binada əsaslı təmir işləri aparılır, İstixana kəndində ikimərtəbəli, iki bloklu, hər biri 12 mənzilli, ümumi sahəsi 1445 kvadratmetr olan iki binada təmir-bərpa işlərinə başlamaq üçün hazırlıq işləri görülür.

Uzunluğu 15,3 kilometr olan İnstitut-Çobanabdallı-Ləki-Əli-Bayramlı və uzunluğu 12,7 kilimetr olan Yenikənd-Qırmızı Samux kəndlərində avtomobil yollarında yenidənqurma və bərpa işlərinə başlanılıb.

Rayon ərazisində iri təsərrüfatların yaradılması istiqamətində işlər davam etdirilmişdir. Hazırda rayonda "AQRO DAİRY" MMC, "Boz dağ" heyvandarlıq kompleksi, "Ulduz-2011" MMC, "Qarabağ Region MKT" MMC, "Vest Milk" MMC, "Murovdağ" fermer təsərrüfatı, heyvandarlıq və yemçilik müəssisəsi, "Region Aqro" MMC kimi iri təsərrüfatlar fəaliyyət göstərir. Eyni zamanda, rayonda 153 müasir istixana fəaliyyət göstərir ki, onların ümumi sahəsi 72 hektardan çoxdur. Bu istixanalarda il ərzində 8000 min tondan çox faraş tərəvəz – pamidor, xiyar yetişdirilir, məhsulun çox hissəsi MDB ölkələrinə ixrac olunur. Görülən məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində üç ay ərzində rayonda 271 yeni iş yeri açılmışdır. 2018-ci ilin məhsulu üçün 9924,0 hektar sahədə taxıl əkilmişdir ki, onun da 6293 hektarı buğda, 3629 hektarı isə arpadır.

Cari ildə 2167 hektar sahədə yazlıq bitkilərin səpini aparılıb. Bunun 807 hektarı şəkər çuğunduru, 869 hektarı dən üçün günəbaxan, 168 hektarı kartof, 232 hektarı tərəvəzdir. Ölkə başçısının şəkər çuğunduru əkininin stimullaşdırılması ilə bağlı imzaladığı sərəncamdan sonra bu sahəyə diqqət daha da artmışdır. Cari ildə 1000 hektardan yuxarı şəkər çuğunduru əkini proqnozlaşdırılır. Samux rayonunda sahibkarlığın inkişafı üçün güclü potensial və əlverişli şərait vardır. Bu imkanlardan səmərəli istifadə etməklə daha böyük uğurlar qazanmaq olar. Rayon əməksevərlərinin qayğıları yazın gəlişi ilə birə-beş qat artıb, tarlalarda coşqu və qələbəlik yaşanır. Hər şey bol məhsulun olacağından xəbər verir.

BEYLƏQAN YÜKSƏLİŞ İLLƏRİNİ YAŞAYIR

Beyləqan rayonunda 2018-ci ilin birinci rübünün yekunları geniş müzakirə olunmuşdur. Üç aylığın yekunlarına həsr olunmuş yığıncaqda rayonda kənd təsərrüfatının, sənayenin inkişafında, ekologiya və təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə olunmasında, nəqliyyat-yol infrastrukturunun, elektrik enerjisinin, istilik və qaz təchizatının, su və meliorasiya sisteminin yaxşılaşdırılmasında, azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın dirçəldilməsində ciddi irəliləyişlərin baş verdiyi diqqətə çatdırılmışdır. Beyləqan rayonunda 2018-ci ilin birinci rübündə ümumi məhsul istehsalı 52,8 milyon manata çatmış, o cümlədən sənaye məhsulunun həcmi 8,5 milyon manat, pərakəndə əmtəə dövriyyəsi 37,1 milyon manat olmaqla 101,2 faiz təşkil etmişdir. Adambaşına düşən pərakəndə əmtəə dövriyyəsi 379,7 manat olmaqla 101 faiz təşkil etmişdir. Kənd təsərrüfatının bitkiçilik sektorunda 15776 hektar sahədə dənli bitkilər, o cümlədən 13903 hektarda buğda, 1543 hektarda isə arpa əkilmişdir. Keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 820 hektar artıq buğda əkilmişdir. Rayonda 9560 hektar sahədə pambıq əkini üçün müqavilələr bağlanmışdır ki, bu isə keçən illə müqayisədə 1060 hektar çoxdur. Pambıq əkini üçün nəzərdə tutulan torpaq sahələri şumlanmış, bütün aqrotexniki tədbirlər görülərək, səpinə hazır vəziyyətə gətirilmişdir. Bu ilin üç ayı ərzində 222 hektar sahədə şəkər çuğunduru əkilmişdir, bu isə ötən ildəkindən 130 hektar çoxdur. Müvafiq dövr ərzində 377 hektar sahədə kartof, 995 hektar sahədə tərəvəz, 97 hektar sahədə bostan bitkiləri əkilmiş və hazırda yazlıq bitkilərin əkini davam etdirilir. Bu müddət ərzində rayon iqtisadiyyatının əsasını təşkil edən kənd təsərrüfatının heyvandarlıq sektorunda müsbət artım meyilləri özünü göstərmiş, mal-qaranın sayı 162 baş artaraq 58 802 başa, xırdabuynuzlu qoyun və keçilərin sayı isə 401 baş artaraq 473 854 başa çatmışdır. Ət istehsalı diri şəkildə 15 ton artaraq 2484 tona, süd istehsalı 37 ton artaraq 11 063 tona, yumurta istehsalı 1,7 milyon artaraq 5,6 milyon ədədə çatmışdır.

Beyləqan rayonunda 2012-ci ilin aprel ayından başlanan abadlıq-quruculuq işləri səngimədən bu gün də davam etdirilir. 2018-ci ilin birinci rübündə Beyləqan Olimpiya İdman Kompleksinin, Tarix-Diyarşünaslıq Müzeyinin tikintisinə, Böyük Vətən müharibəsində həlak olmuş həmvətənlərimizin şərəfinə ucaldılmış abidənin əsaslı təmirinə başlanmış, çoxsaylı tədbirlər görülmüşdür. İşlərin tempi və sürəti göstərir ki, ilin sonunacan qarşıya qoyulan bütün vəzifələr uğurla yerinə yetiriləcək.

İŞĞALDAN AZAD OLUNAN GÜN ÇOX DA UZAQDA DEYİL

Ərazisinin dörddə üç hissəsi işğal altında olan Ağdam rayonu dövlətimizin hərtərəfli diqqət və qayğısı nəticəsində inkişaf edir, iqtisadiyyatı möhkəmlənir, infrastruktura təzələnir, abadlaşır, gözəlləşir. Mənfur düşmən tapdağında qalan kənd və qəsəbələrimizə də belə bir qələbəlik qismət olacaq, mütləq öz doğma yurd yerlərimizə köç edəcəyik. Hər bir ağdamlı bu istəklə yaşayır. 2018-ci il də Ağdam rayonu üçün uğurlu başlayıb. Birinci rübün yekunlarına baxdıqda, belə qənaətə gəlmək olur. Vaxtilə rayonun ən ucqar kəndi hesab olunan və bu gün qəsəbə statusu daşıyan Quzanlı indi əsl şəhərə çevrilib, hər kəs müvəqqəti də olsa, buranı özünə rayon mərkəzi hesab edir. Burada doğma Ağdamdakı kimi çay evi inşa olunub, nostalji hisslər insanı Ağdamlı illərə çəkib aparır. Quzanlıda, həmçinin ulu öndər Heydər Əliyevin adını daşıyan yeni prospekt salınıb, milli memarlıq üslubu ilə seçilən möhtəşəm Heydər Əliyev Mərkəzi tikilib istifadəyə verilib. Rayon İcra Hakimiyyətinin binası və onun ətrafında əsaslı yenidənqurma işləri aparılıb.

Ağdamlılar barıt qoxuyan torpağın hər qarışında xariqələr yaratmaya çalışırlar. İnkişaf və tərəqqi dalğası cari ilin ilk rübündən yan keçməmişdir. Birinci rübün yekunlarına həsr olunmuş yığıncaqda verilən məlumatlardan belə aydın oldu ki, rayon əməkçiləri ilin üç ayını yaxşı işləmişlər. Uğurlu işlər, gözəl başlanğıclar az deyil. İşğalçı qüvvələrin təxribatına, yaşayış məntəqələrinin aramsız atəşə tutulmasına rəğmən, rayonun sosial-iqtisadi inkişafı davam etmiş, geniş tikinti-quruculuq işləri aparılmışdır. İlin birinci rübündə rayon üzrə ümumi məhsul istehsalının həcmi 18,8 milyon manat olub. Bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 5 faiz çoxdur. Bu dövr ərzində rayonda 9,1 milyon manatlıq kənd təsərrüfatı məhsulları istehsal edilib, 3,9 milyon manatlıq sənaye məhsulları buraxılıb, 1,6 milyon manatlıq tikinti-quraşdırma işləri aparılıb. Bu müddət ərzində Quzanlı-İmamqulubəyli – Orta Qəzvənd-Xındıstan və Əfətli-Hacıturalı-Həsənxanlı avtomobil yollarının tikintisi başa çatdırılaraq əhalinin istifadəsinə verilib. Hazırda Quzanlı qəsəbəsində 360 şagird yerlik orta məktəb binası və Muğam Mərkəzinin tikintisi davam etdirilir.

Aqrar sahədə xeyli işlər görülmüşdür. Belə ki, 2018-ci ilin birinci rübündə 1019 hektar sahədə tərəvəz, 330 hektar sahədə kartof, 437 hektar sahədə təzə yonca, 131 hektar sahədə şəkər çuğunduru əkilmişdir. Pambıq əkini üçün 3100 hektarda şum aparılıb, çiyid səpininə başlanılıb. Rayonda heyvandarlıq, xüsusilə cins mal-qaranın inkişaf etdirilməsi məqsədilə 541 baş heyvan süni yolla mayalandırılıb, 395 baş sağlam bala alınıb.

İlin əvvəllərində rayonda əhalinin təbii qaz, elektrik enerjisi, rabitə və digər təminatında heç bir problem yaşanmamış, təhsil, mədəniyyət, səhiyyə sahəsində qarşıya qoyulan tədbirlər davam etdirilmişdir. Dövlət başçısı tərəfindən aqrar bölmədə irəli sürülən islahat proqramları əməli işlərdə, real tədbirlərdə öz təcəssümünü tapmışdır.

Apardığımız təhlillər göstərir ki, cari ilin birinci rübündə nəinki adıçəkilən rayonlarda, eyni zamanda, hər bir bölgədə artım dinamikası qorunub saxlanılmış, keçən ildə başlanan müsbət meyillər daha güclü inkişaf məcrasına qədəm qoymuşdur. Aqrar bölmədə prioritet seçilən bütün istiqamətlər və sahələr üzrə ciddi tədbirlərin görülməsi, diversifikasiya proseslərinin dərinləşməsi ilə müşayiət olunan islahat proqramları keyfiyyətcə yeni, modern istehsal və emal müəssisələrinin və onları idarə edən sahibkarlıq zümrəsinin formalaşmasına real zəmin yaratmışdır.

ZÜLFÜ İLYASOV,
bölgə müxbiri

Prezident İlham Əliyevin iqtisadi inkişaf strategiyasının əsas istiqamətləri

Ramiz Mehdiyev
Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının akademiki

İnsanların həyat şəraitini yaxşılaşdırmaq qarşıda duran ən böyük vəzifədir. Bunu etmək üçün bizim hər cür imkanımız və yetərincə möhkəm iradəmiz var. Əminəm ki, Azərbaycan iqtisadi cəhətdən güclü ölkəyə çevriləcək və digər ölkələrə nümunə olacaqdır. Mən Azərbaycanı belə görmək istəyirəm[1].

İlham Əliyev

(əvvəli ötən sayımızda)

SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI SAHƏSİNDƏ DÖVLƏT SİYASƏTİ

Azərbaycanda sahibkarlığın inkişafı iqtisadi siyasətin mühüm istiqamətlərindən biri kimi müəyyən edildiyinə görə özəl sektorun inkişafına dövlət tərəfindən hər zaman siyasi-ideoloji dəstək verilib. Belə ki, ölkə başçısı tərəfindən imzalanmış bütün qanun, fərman və sərəncamlar Azərbaycanda bazar iqtisadiyyatının və sahibkarlığın inkişafına yönəldilib. Sahibkarlığa bu cür siyasi dəstək bir tərəfdən özəl sektorun inkişafına təkan verib, digər tərəfdən də xüsusi mülkiyyətçilik münasibətlərinin daha da dərinləşməsinə və bu prosesin dönməz xarakter almasına şərait yaradıb.

Cənab İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti statusunda jurnalistlərə ilk müsahibəsində söylədiyi bir fikri xatırlatmaq istərdik: “Hesab edirəm ki, iqtisadiyyatımızın növbəti mərhələsi məhz özəl sektorun daha fəal iştirakından asılı olmalıdır və bu istiqamətdə biz üzərimizə düşən vəzifələri yerinə yetirməyə hazırıq”[14].

Bəli! Prezident İlham Əliyev son 15 ildə sahibkarlığın inkişafını iqtisadi sahədə dövlət siyasətinin mühüm istiqaməti kimi müəyyən etdi. Əgər biz sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı bütün qanunları diqqətlə nəzərdən keçirsək, görərik ki, onların hər birində özəl sektorun inkişafı üçün güzəşt və imtiyazları, dövlət yardımını, o cümlədən maliyyə dəstəyini nəzərdə tutan kifayət qədər müddəalar var.

2010-cu ildə Bakı Biznes Mərkəzinin açılışı zamanı Prezident İlham Əliyev sahibkarlarla görüşərkən təkcə sahibkarlığın inkişafına liberal mövqe nümayiş etdirmədi. O, həm də uzun illərdən bəri sahibkarlıq fəaliyyətinə mane olan bir sıra mənfi halların – inhisarçılığın, məmur özbaşınalığının, korrupsiyanın və rüşvətxorluğun mövcudluğunu qeyd edərək, bu kimi hallarla qətiyyətlə mübarizə aparılacağını bəyan etdi. Dövlət başçısı özəl sektorun inkişaf etdirilməsi sahəsində gələcək vəzifələri bir daha dəqiqləşdirmək məqsədi ilə sahibkarları açıq müzakirəyə dəvət etdi.

Bu görüş dövlət orqanları ilə sahibkarlar arasında sağlam və şəffaf münasibətlərin yaradılmasına xidmət etdi. Görüşün nəticəsi olaraq, ölkə başçısı yerli istehsalçıların dəstəklənməsi, iş adamlarına iqtisadi fəaliyyətə başlamaq üçün hər cür şəraitin yaradılması, vergi orqanları tərəfindən qeyri-qanuni və uzunmüddətli yoxlamaların, bəzi dövlət qurumlarında rüşvətxorluğun aradan qaldırılması, hüquq-mühafizə orqanlarının sahibkarlıq fəaliyyətinə müdaxiləsinin dayandırılması, inhisarçılığın qarşısının alınması, sahibkarlığın inkişafı üçün kredit təminatının yaxşılaşdırılması, regionların inkişaf etdirilməsi ilə bağlı müvafiq dövlət orqanları qarşısında konkret vəzifələr müəyyən etdi və ötən 15 il ərzində bu vəzifələrin ardıcıl olaraq həyata keçirilməsini təmin etdi.

Sahibkarlarla keçirilən bu görüş Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan iqtisadiyyatının, o cümlədən sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi ilə bağlı islahatçı mövqeyə və liberal baxışlara malik olduğunu bir daha təsdiq etdi. Məsələn, ayrı-ayrı dövlət orqanları tərəfindən dövlət nəzarəti sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində bir sıra tədbirlərin görülməsinə baxmayaraq, ölkə başçısı mövcud nəzarət sistemini qənaətbəxş hesab etməmiş, xüsusilə də vergi yoxlamalarında yol verilən ciddi nöqsanların aradan qaldırılmasını və vergi nəzarəti prosedurunun təkmilləşdirilməsini, hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatına alınma müddətinin və lisenziyalaşdırılan fəaliyyət növlərinin sayının azaldılmasını tələb etmişdir.

Prezident İlham Əliyev yerli sahibkarlara müraciət edərək bildirmişdir: “Mən çalışacağam ki, sizə maksimum dərəcədə sərbəstlik verilsin. Maksimum dərəcədə imkanlar yaradılsın ki, siz sərbəst, azad, rahat şəkildə öz fəaliyyətinizi davam etdirəsiniz”[15]. Sahibkarlığın inkişafına münasibətdə bu cür ardıcıl mövqe ölkəmizin iqtisadi potensialının hərəkətə gətirilməsi baxımından olduqca əhəmiyyətli olmuşdur.

Artıq sahibkarlıq fəaliyyəti üçün müvafiq qanunvericilik bazası yaradılıb. Sahibkarlığa dövlət köməyi ilə bağlı proqramlar qəbul edilib. Eyni zamanda, idarəetmə və dövlət nəzarəti sisteminin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə ölkəmizdə institusional islahatlar aparılır. Sahibkarlıq mühitini daha da yaxşılaşdırmaq məqsədi ilə biznesin təşkili proseduru əhəmiyyətli dərəcədə sadələşdirilir. Lisenziyaların və icazələrin sayı minimuma endirilərək onların verilməsi, sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatı prosedurları “Bir pəncərə” prinsipinə əsaslanır.

Özəl sektorda investisiya fəallığını artırmaq üçün Dövlət İnvestisiya Şirkəti yaradılmış, investisiyaların təşviqi mexanizminin tətbiqinə başlanılmışdır. Şirkət 2006-cı ildən aqrar və sənaye layihələrinin icrasında fəal iştirak edir. ÜDM-in 83 faizinin özəl sektorun payına düşməsi onu göstərir ki, artıq sahibkarlar iqtisadi inkişaf üçün lokomotiv rolunu oynamaqdadır.

Bir çox ölkələrdə özəl sektorun fəaliyyətinə dövlət həm birbaşa, həm də dolayı formada dəstək verir. Dolayı maliyyə dəstəyi kontrakt sistemi vasitəsilə, yəni sahibkarların dövlət sifarişlərinin yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi yolu ilə göstərilir. Yerli istehsalçıların dəstəklənməsi məqsədi ilə artıq Azərbaycanda da bu təcrübədən geniş istifadə olunur.

Bazar iqtisadiyyatının inkişaf etdiyi heç bir ölkədə dövlət orqanları iş yerlərinin açılması ilə bilavasitə məşğul olmurlar. Onların fəaliyyəti məşğulluğu stimullaşdırmaqla və əmək bazarını tənzimləməklə məhdudlaşır. Hesab edirik ki, Azərbaycanda da iş yerlərinin açılması hər hansı dövlət orqanının deyil, məhz sahibkarlıq qurumlarının fəaliyyəti nəticəsində təmin edilməlidir. Artıq ölkəmizdə iş yerlərinin 75 faizinin məhz özəl sektorun payına düşməsi bu prosesin dönməz xarakter aldığını bir daha təsdiq edir.

Özəl sektorun inkişaf etdirilməsinin mühüm istiqamətlərindən biri kiçik və orta sahibkarlığın dəstəklənməsidir. Bu cür müəssisələr, bir qayda olaraq, bazara daha çevik adaptasiya olunurlar. Bu sahədə əsaslı dönüşə nail olmaq üçün Kiçik və Orta Sahibkarlığın İnkişafı Agentliyi yaradılmışdır.

Sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi institusional islahatların davam etdirilməsini, çevik fəaliyyət göstərən idarəetmə sisteminin qurulmasını, iqtisadi proseslərin səmərəli koordinasiyasını tələb edir.

Sahibkarların hüquqlarının müdafiəsinin daha da gücləndirilməsi məqsədi ilə 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında, mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarında Apellyasiya Şuraları yaradılmışdır.

Ölkənin iqtisadiyyatında sahibkarların artan rolunu, məşğulluğun təmin olunmasında sahibkarlığın inkişafının müstəsna əhəmiyyətini nəzərə alaraq, cəmiyyətdə sahibkarlığa dəstək əhval-ruhiyyəsinin artırılması məqsədi ilə aprelin 25-i Azərbaycan Respublikasında “Sahibkarlar Günü” kimi təsis edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Sahibkarlıq fəaliyyətinin xüsusi razılıq (lisenziya) tələb olunan növlərinin sayının azaldılması, xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi prosedurlarının sadələşdirilməsi və şəffaflığının təmin edilməsi haqqında” 2015-ci il 19 oktyabr tarixli Fərmanına əsasən, dövlət təhlükəsizliyi (həmçinin qiymətli kağızlar bazarı) ilə bağlı hallar istisna olmaqla, İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən lisenziyaların verilməsinin “ASAN xidmət” mərkəzlərində həyata keçirilməsinə 2015-ci il noyabrın 2-dən başlanmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Lisenziyalaşdırma sahəsində bəzi tədbirlər haqqında” 2015-ci il 21 dekabr tarixli Fərmanına əsasən lisenziya tələb olunan fəaliyyət növlərinin sayı 59-dan 37-yə endirilmiş, qüvvədə olan müddətli lisenziyalar müddətsiz elan olunmuşdur. Həmçinin yeni lisenziyalar müddətsiz verilir, lisenziyanın verilməsinə görə ödənilən dövlət rüsumunun məbləğləri təxminən 2 dəfə, regionlar üzrə 4 dəfə (regional televiziya və radio yayımı istisna olmaqla) azaldılmış, lisenziya verilməsi üçün tələb olunan prosedurlar sadələşdirilmişdir.

Əvvəllər müxtəlif sahibkarlıq fəaliyyətlərinə toplam 330 icazə tələb olunurdusa, “Lisenziyalar və icazələr haqqında” Qanunun qüvvəyə minməsi ilə bütün icazələr vahid sənəddə göstərilir, onların sayı isə 86-ya endirilir.

Bundan başqa “Lisenziyalar və icazələr” portalının yaradılması, “susmaqla razılıq” və “Bir pəncərə” prinsiplərinin tətbiqi ilə bağlı tədbirlər görülmüşdür. Daşınmaz əmlak üzərində hüquqların dövlət qeydiyyatına alınması və dövlət reyestrindən çıxarışın verilmə müddəti 20 gündən 10 iş gününə endirilmişdir.

İnvestisiyaların təşviqi mexanizminin tətbiqi nəticəsində 2017-ci ilin may ayından 2018-ci ilin fevral ayının əvvəllərinədək 244 investisiya layihəsinə təşviq mexanizmi tətbiq olunmuş, 2,1 mlrd. manatlıq investisiyanın cəlb olunmasına və 16 mindən çox yeni iş yerinin açılmasına şərait yaranmışdır.

“Qeyri-neft məhsullarının ixracının stimullaşdırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 18 yanvar tarixli Sərəncamında kənd təsərrüfatı və emal məhsullarına ixracla bağlı geri ödəmə dəstəklərinin verilməsi, xarici ölkələrə ixrac missiyalarının təşkil edilməsi, “Made in Azerbaijan” brendinin xarici bazarlarda təşviqi və s. nəzərdə tutulmuşdur.

Son iki ildə sahibkarların ixrac fəaliyyətinin dəstəklənməsi məqsədi ilə ümumilikdə 35,7 milyon ABŞ dolları dəyərində qeyri-neft məhsullarının ixracına görə ixrac təşviqləri verilmişdir.

Xarici ölkələrdə dövlətimizin və yerli ixracatçıların iqtisadi-ticarət maraqlarının qorunması və təmsil edilməsi, yerli məhsulların xarici ölkələrin bazarlarına çıxışının genişləndirilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən səfirlik və konsulluqlarında ticarət nümayəndələrinin təyin edilməsi qərara alınmışdır.

Qanunvericiliyə edilmiş dəyişikliklərə əsasən “ASAN Viza” sisteminin tətbiqinə başlanılmış, ölkəyə gələn əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin həmin sistem vasitəsilə ölkədə qalma müddəti 30 günədək olmaqla, elektron viza almaq imkanı yaradılmışdır.

Azərbaycan Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafında vətəndaşların fəal iştirakını təmin etmək, ailə əməyinə əsaslanan təsərrüfatların fəaliyyətini dəstəkləmək, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafını stimullaşdırmaq, əhalinin məşğulluğu sahəsində əlavə imkanlar yaratmaq məqsədi ilə “ABAD” (Ailə Biznesinə Asan Dəstək) mərkəzlərinin təşkilinə başlanılmışdır.

Sahibkarların maliyyə vəsaitlərinə çıxış imkanlarını artırmaq, risklərin bölüşdürülməsinə əsaslanan kreditləşdirmə sistemi formalaşdırmaq məqsədi ilə “Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu” ASC yaradılmışdır. Fond sahibkarların müvəkkil banklardan manatla aldıqları kreditlərə təminat verən və həmin kreditlərə hesablanmış faizlərin bir hissəsini subsidiyalaşdıran hüquqi şəxs kimi fəaliyyət göstərəcək.

İqtisadiyyat Nazirliyinin Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitləri hesabına 2003-2017-ci illər ərzində layihələrinin ümumi dəyəri 4,4 mlrd. manat olan 34 535 sahibkara 2,1 mlrd. manat güzəştli kredit verilmiş və 154 minə yaxın yeni iş yeri yaradılmışdır. Güzəştli kreditlərin 71,6 faizi aqrar sektorun, 28,4 faizi digər sahələrin inkişafına yönəldilmişdir.

Biznes mühitinin yaxşılaşdırılması və qeyri-neft sektorunda sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi sahəsində görülən tədbirlərin nəticəsində 2003-2017-ci illərdə ölkəmizin qeyri-neft ixracı 4,1 dəfə, ixrac olunan mal çeşidlərinin sayı 2,6 dəfə artmışdır. Eyni zamanda, sahibkarlıq subyektlərinin sayı 4,2 dəfə, hüquqi şəxslərin sayı 1,9 dəfə, kiçik müəssisələrin sayı 2 dəfə, fərdi sahibkarların sayı 5 dəfə artmışdır. Bu müddət ərzində ölkə iqtisadiyyatına 2,6 dəfədən çox xarici investisiya cəlb olunmuşdur.

Artıq sahibkarlığın inkişafı regional iqtisadi siyasətin ən mühüm elementlərindən birinə çevrilməkdədir. Belə ki, son illər regionların sosial-iqtisadi problemlərinin həllində özəl sektora üstünlük verilir. Orta sinfin formalaşması, ilk növbədə, sahibkarlığın inkişaf etdirilməsindən asılıdır. Təsadüfi deyildir ki, ölkədə yoxsulluğun səviyyəsi təkcə büdcə hesabına əməkhaqqını artırmaqla yox, həm də sahibkarlıq fəaliyyətinə şərait yaratmaqla azaldılır.

Özəl sektorun inkişafı hər bir ölkəyə varlı millət – varlı dövlət prinsipini reallaşdırmaq imkanı verir. Bu prinsipin həyata keçməsi isə vətəndaşların iqtisadi azadlığına və son nəticədə insan azadlığının təmin edilməsinə şərait yaradır. Ölkə vətəndaşlarının yüksək işgüzarlıq keyfiyyətləri Azərbaycanda özəl sektorun perspektivlərindən xəbər verir.

REGİONLARIN İNKİŞAFI PROQRAMINDAN REGIONAL İQTİSADİ SİYASƏTƏ

Prezident İlham Əliyev hələ 2003-cü ildə seçkiqabağı çıxışlarında ölkəmizdə regional disbalansın dərinləşdiyini, iqtisadi potensialın bölgələr üzrə qeyri-bərabərliyini nəzərə alaraq, Azərbaycanın bütün regionlarının hərtərəfli inkişaf etdiriləcəyini qeyd etmişdir. Çünki davamlı və tarazlı inkişafın əsas şərtlərindən biri məhz regionların inkişafında qeyri-bərabərliyin aradan qaldırılmasıdır.

Buna görə də Prezident İlham Əliyev səlahiyyətlərinin icrasına başladığı çox qısa bir müddətdən sonra 2004-cü il 11 fevral tarixli Fərmanı ilə “Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”nı (2004-2008-ci illər) təsdiq etdi.

Doğrudur, əvvəllər də regional məsələləri özündə ehtiva edən bir sıra sənədlər qəbul edilmişdir. Lakin yeni proqramda sosial, iqtisadi və institusional blokları əhatə edən genişmiqyaslı konkret tədbirlərin nəzərdə tutulması regionların inkişafı sahəsində real nəticələrin əldə olunmasına şərait yaratdı. Başqa sözlə, sosial və iqtisadi siyasətin regional inkişafla uzlaşdırılması və vahid bir sənəddə əks etdirilməsi bu proqramın üstün cəhətlərindən biri idi. Proqramın konkret tədbirlər planına əsaslanması onun nə dərəcədə səmərəli və vaxtında icra edildiyini izləməyə imkan vermişdir. Bütün iqtisadi və inzibati rayonları əhatə edən genişmiqyaslı tədbirlərin nəzərdə tutulması proqramın icrası üçün böyük məbləğdə maliyyə vəsaitinin ayrılmasını şərtləndirirdi.

Təcrübə göstərir ki, regional inkişaf proqramının hazırlanması və həyata keçirilməsi digər istiqamətlərdən fərqli olaraq, heç də asan başa gəlmir. Çünki regionların inkişafı ilə bağlı institusional, təşkilati, iqtisadi, sosial, hüquqi və maliyyə xarakterli bir çox vəzifələri yerinə yetirmək lazım gəlir. Eyni zamanda, regional iqtisadi siyasətin işlənilməsi və onun davamlı olaraq təkmilləşdirilməsi tələb olunur.

Regionların qeyri-bərabər inkişafı heç də yeni məsələ deyil. Sadəcə olaraq, keçid dövrü bu problemi kəskinləşdirmişdir. Keçmiş ittifaq dövlətinin süqutundan sonra vahid xalq təsərrüfatı kompleksinin dağılması, təsərrüfat əlaqələrinin qırılması, aqrar-sənaye kompleksinin yeni şəraitə uyğunlaşa bilməməsi, kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı üzrə ixtisaslaşan müəssisələrin öz fəaliyyətini dayandırması, neft-qaz sektorunun üstün inkişaf etməsi, xarici kapitalın böyük həcmdə məhz Bakıya yönəldilməsi regional fərqləri daha da dərinləşdirmişdir.

Ulu Öndərin rəhbərliyi ilə başlanmış genişmiqyaslı quruculuq işlərinin Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi, həm də regionların inkişafına şərait yaratmışdır. Burada xatırlatmaq yerinə düşər ki, Ümummilli Lider hələ sovetlər dönəmində Azərbaycanın dağlıq ərazilərinin sosial-iqtisadi inkişafına dair qəbul etdiyi qərarla bu cür yanaşmanın əsasını qoymuşdur.

Ölkə iqtisadiyyatının davamlı və tarazlı inkişafını təmin etmək üçün Prezident İlham Əliyev tərəfindən regionların inkişafı üzrə 3 Dövlət Proqramı, Bakı şəhərinin qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə dair 3 Tədbirlər Proqramı, çoxsaylı sərəncam və fərmanlar imzalanmışdır. Bu proqramların icrası Azərbaycanda yoxsulluğun və işsizliyin azaldılmasına, regionlarda iqtisadi fəallığın artırılmasına və infrastrukturun formalaşmasına şərait yaratmışdır.

Azərbaycan dövləti regionların qeyri-bərabər inkişafını iqtisadi təhlükəsizlik baxımından ciddi problem kimi dəyərləndirir və buna görə də regional inkişaf proqramları hazırlayıb həyata keçirir.

Prezident İlham Əliyevin regionların inkişafına dair olduqca aydın və konkret konseptual baxışları vardır: “Azərbaycan təkcə Bakıdan və Abşerondan ibarət deyildir. Azərbaycanın hər bir bölgəsi inkişaf etməlidir... Regionları hərtərəfli inkişaf etdirmək üçün güclü infrastruktur olmalıdır ki, onu da sahibkar yarada bilməz. Bu vəzifəni dövlət öz üzərinə götürübdür... Azərbaycanın gücü, bölgələrin gücündədir... Regionların sosial-iqtisadi inkişaf proqramının, əlbəttə ki, əsas məqsədi işsizliyin aradan qaldırılmasından, yoxsulluğun azaldılmasından ibarətdir...”[16].

Regional fərq özünü əlavə dəyərin formalaşmasında açıq şəkildə göstərməkdədir. 2016-cı ildə ÜDM istehsalında Bakı şəhərinin payı 76,9 faiz, regionların payı isə 23,1 faiz təşkil etmişdir. Bu, onunla əlaqədardır ki, istehsal və xidmət sahələrinin çox hissəsi, o cümlədən neft-qaz sənayesi Bakı şəhəri və onun ətrafında cəmləşmişdir.

Azərbaycan neft və qaz ehtiyatları ilə yanaşı, digər təbii resurslarla da zəngindir və bu ehtiyatların əsas hissəsi regionlarda yerləşir. Regionların təbii resurs potensialından istifadə etməklə qeyri-neft sektorunu inkişaf etdirə bilərik. Bu baxımdan regionların təbii

resurs potensialının yenidən qiymətləndirilməsi, onun təsərrüfat dövriyyəsinə cəlb olunması və səmərəli istifadə edilməsi qarşıda duran mühüm vəzifələrdəndir.

Azərbaycanda regionların tarazlı inkişafını təmin etmək üçün digər sahələrlə yanaşı, bölgələrdə aqrar-sənaye kompleksinin sürətli inkişafına nail olmalıyıq. Nəzərə almalıyıq ki, kənd təsərrüfatı ölkə üzrə ÜDM-in 5,6 faizini istehsal edir. Əhalinin 47 faizi isə kənd yerlərində yaşayır və məşğul əhalinin 36,3 faizi kənd təsərrüfatında çalışır. Bu baxımdan kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi regionlardakı problemlərin aradan qaldırılmasına şərait yarada bilər.

Əslində regional inkişaf proqramlarının icrası nəticəsində Bakı şəhəri ilə regionların inkişaf səviyyəsi arasındakı fərqin tamamilə aradan qaldırılacağını gözləmək sadəlövhlük olardı. Dünyada elə bir ölkə yoxdur ki, bütün regionların bərabər səviyyədə inkişafına nail olsun. Bu, bir məqsəd kimi də qarşıya qoyulmur. Əsas məsələ, regionlar arasında dərinləşmiş sosial-iqtisadi fərqin tədricən azaldılmasıdır.

Regionların inkişafına qısa bir müddətdə nail olmaq çətindir. Elə bu səbəbdən də indiyə kimi 3 regional inkişaf proqramı hazırlanmış və həyata keçirilmişdir. Artıq Prezident İlham Əliyev tərəfindən dördüncü proqramın hazırlanması ilə bağlı müvafiq dövlət orqanlarına tapşırıq verilmişdir.

Regional inkişaf proqramlarında nəzərdə tutulan tədbirlərin sistemli şəkildə icra edilməsi qeyri-neft sektorunun inkişafı, bölgələrdə yeni iqtisadi münasibətlərin formalaşması və iqtisadi fəallığın artması, iş yerlərinin açılması baxımından əhəmiyyətli olmuşdur.

Regional inkişaf, ilk növbədə, zəruri infrastrukturun yaradılmasını tələb edir. Təcrübə göstərir ki, bu vəzifələri bir qayda olaraq özəl sektor deyil, dövlət yerinə yetirir. Azərbaycanda regionlar üzrə infrastrukturun bərpası və sosial obyektlərin tikintisi dövlət vəsaitləri hesabına həyata keçirilmişdir.

Təkcə 2003-2017-ci illərdə regional inkişaf proqramları çərçivəsində Azərbaycanda yaradılmış olan 1,9 milyon yeni iş yerinin 72 faizi regionların payına düşür. Bu müddət ərzində 52,6 min kilometr qaz xətti çəkilmiş və ya əsaslı təmir olunmuşdur. 1700-dən artıq yaşayış məntəqəsi təbii qazla təmin edilmiş, ümumilikdə isə regionlar üzrə qazlaşdırma səviyyəsi 41 faizdən 90 faizə çatmışdır. 2826 məktəbdə və 300-dən çox məktəbəqədər təhsil müəssisəsində, 451 səhiyyə müəssisəsində tikinti, əsaslı təmir və yenidənqurma işləri həyata keçirilmişdir. 38 Olimpiya İdman Kompleksi inşa olunmuşdur. 11 min kilometrdən çox respublika və yerli əhəmiyyətli yolda təmir-tikinti işləri aparılmışdır. 366 ədəd körpü və tunel tikilmiş, təmir olunmuşdur. Mehmanxana və mehmanxana tipli müəssisələrin sayı 96-dan 550-yə çatmışdır ki, bunun da 400-ü regionlarda yerləşir. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitləri hesabına sahibkarlara verilmiş güzəştli kreditlərin 75,1 faizi regionların payına düşür.

Regionların təkcə iqtisadi deyil, həm də sosial inkişaf göstəriciləri də bir-birinə yaxınlaşmalıdır. Məsələ burasındadır ki, iqtisadi inkişaf sosial inkişafa şərait yaratdığı kimi, həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi də iqtisadi fəallığın artmasına zəmin yaradır.

Ayrı-ayrı ölkələr inkişaf səviyyəsindən asılı olmayaraq, regionların qeyri-bərabər inkişafını iqtisadi təhlükəsizlik baxımından ciddi problem kimi dəyərləndirir və buna görə də regional iqtisadi siyasət və regional inkişaf proqramları hazırlayıb həyata keçirirlər. Məsələn, Rusiya şimal rayonlarını inkişaf etdirmək üçün xüsusi iqtisadi zonalara üstünlük verir. Türkiyə əyalət rayonlarının inkişafca geri qalması problemini hələ bu günə kimi aradan qaldıra bilməyib. Buna görə də əyalət rayonlarının inkişaf etdirilməsi Türkiyənin iqtisadi inkişaf proqramının mühüm hissələrindən biri kimi çıxış edir. Dünyanın nüfuzlu regional qruplaşması olan Avropa İttifaqının özü də regional inkişaf proqramları vasitəsilə Avropa iqtisadi məkanına daxil olan ölkələrin sosial-iqtisadi göstəricilərinin bir-birinə yaxınlaşdırılması siyasətini həyata keçirir.

Öz-özlüyündə heç bir proqram onun obyekti olan problemi avtomatik olaraq aradan qaldırmır. Dövlət proqramları yalnız konkret şərtlər daxilində yerinə yetirilə bilər. Yüksək xərctutumlu regional proqramların maliyyə təminatına malik olması, proqram çərçivəsində investisiya layihələrinin davamlı olaraq maliyyələşdirilməsi onun uğurlu icrasını təmin etmişdir.

Regional problemlərin həlli həm də regional inkişaf proqramının icrasının digər sosial-iqtisadi inkişaf proqramları ilə əlaqələndirilməsindən, iqtisadiyyatda, o cümlədən sənayedə struktur dəyişikliklərinin sürətindən və miqyasından asılıdır. Heç şübhəsiz, Azərbaycanda itirilmiş iqtisadi potensialın bərpası nə qədər zəruri olsa da, bu, heç də köhnə iqtisadi baza, sənaye strukturu əsasında təmin edilməməlidir və edilə də bilməz. Çünki nə əvvəlki vahid xalq təsərrüfatı kompleksi var, nə də ki ittifaq bazarı. Ölkə iqtisadiyyatının strukturu yeni dövrün tələbləri baxımından nə qədər tez dəyişərsə, regionların iqtisadi potensialını da daha tez hərəkətə gətirmək olar. Bu sahədə görülən işlərin davamlı olması buna inam yaradır.

ƏRZAQ TƏHLÜKƏSİZLİYİ VƏ AQRAR SAHƏDƏ DÖVLƏT SİYASƏTİ

Hər bir ölkənin ərzaq təhlükəsizliyi milli iqtisadi təhlükəsizliyin əsas şərtlərindən və həlledici elementlərindən biridir. O, hər şeydən əvvəl, daxili bazarda yetərli həcmdə ərzaq məhsullarının mövcudluğunu və əhalinin bu məhsullara olan tələbatının ödənilməsini nəzərdə tutur. Ərzaq təhlükəsizliyi həm də ölkənin ərzaq təminatı sahəsində müstəqilliyini, dövlətin iqtisadi və sosial dayaqlarının nə dərəcədə möhkəm olmasını xarakterizə edir.

Bu baxımdan ərzaq təhlükəsizliyinin iki aspektini – sosial-iqtisadi və siyasi-iqtisadi aspektlərini qeyd edə bilərik. Sosial-iqtisadi aspektə görə hər bir dövlət öz vətəndaşlarının əsas qida məhsulları üzrə istehlakını qəbul edilmiş norma və standartlara uyğun olaraq təmin etməlidir. Bu öhdəlik "Ümumdünya Ərzaq Təhlükəsizliyinə dair" Roma Bəyannaməsində müəyyən edilmişdir.

Ərzaq təhlükəsizliyinin siyasi-iqtisadi aspekti isə əhalinin ərzaqla təminatının yerli istehsala əsaslanmasını və ölkənin ərzaq asılılığının minimuma endirilməsini xarakterizə edir.

Ərzaq təhlükəsizliyi artıq dünya təcrübəsində qəbul edilmiş və hazırda geniş istifadə olunan anlayışdır. O, mahiyyətcə, ölkənin ərzaq bazarını, eyni zamanda, milli iqtisadiyyatın mövcud vəziyyətini səciyyələndirir. Beynəlxalq səviyyədə ərzaq təhlükəsizliyi terminindən ilk dəfə olaraq 1972-1973-cü illərdən, yəni dünyanı bürümüş taxıl böhranından sonra istifadə edilmişdir.

Azərbaycanda ərzaq təhlükəsizliyi sahəsində vəziyyət heç də həmişə sabit olmayıb. Məsələn, 1990-cı illərin əvvəllərində keçmiş ittifaqın digər respublikalarında olduğu kimi, Azərbaycanda da istehlak bazarı kəskin qıtlıq dövrü keçirirdi. Həmin illərdə əsas ərzaq məhsullarına olan tələbat minimal səviyyədə ödənilirdi. Bəzi məhsullara hətta talon sistemi tətbiq edilirdi. Bunun nəticəsində əhalinin qida məhsulları üzrə istehlak səviyyəsi də kəskin şəkildə aşağı düşmüşdür. Lakin 1994-cü ildən başlayaraq ticarət rejiminin liberallaşdırılması bir tərəfdən daxili bazarın idxal məhsulları ilə təmin edilməsinə, digər tərəfdən də idxalın strukturunda ərzaq məhsullarının payının əhəmiyyətli dərəcədə artmasına gətirib çıxardı. Yerli istehsalçılar ərzaq bazarında itirmiş olduqları mövqeləri aqrar islahatların həyata keçirilməsindən sonra tədricən bərpa etməyə başlamışlar.

Dünya təcrübəsinə əsasən ərzaq təhlükəsizliyi ərzaq təminatı sahəsində ölkənin nə dərəcədə müstəqil olması meyarına görə qiymətləndirilir. Bu meyara əsasən idxal olunan ərzaq məhsulunun həcmi həmin məhsulun ölkə üzrə istehlakının 30 faizindən çox olmamalıdır.

1990-cı illərin əvvəllərində Azərbaycanda ərzaqla özünütəminetmə səviyyəsi təhlükəli hesab edilən kritik həddi keçmişdi. Həmin illərdə ölkəyə gətirilən ərzaq məhsulları ümumi idxalın 65-70 faizini təşkil edirdisə, son 5 ildə bu göstərici orta hesabla 14-15 faiz arasında dəyişir. Son illər kənd təsərrüfatına dövlət dəstəyinin artırılması nəticəsində ölkəmizin ərzaq məhsulları üzrə idxaldan asılılığı azalmaqdadır.

Hazırda bütün növ ərzaq məhsullarının idxalının azaldılması və ya tamamilə ləğv edilməsi bir məqsəd kimi qarşıya qoyula bilməz. İndiki mərhələdə söhbət yalnız ölkənin ərzaq idxalından asılılığını minimuma endirməkdən gedə bilər. Məsələ burasındadır ki, istehlak bazarında realizə olunan bir çox məhsulların tamamilə yerli istehsal hesabına təşkili müəyyən zaman tələb edir. Bu səbəbdən də istehlak üçün zəruri olan həmin məhsulların idxalının məhdudlaşdırılması yolverilməzdir. Əks halda, bu, ərzaq bazarında vəziyyətin gərginləşməsinə, xüsusilə də qiymətlərin yüksəlməsinə, əhalinin ərzaq təminatının pisləşməsinə, istehlak səviyyəsinin aşağı düşməsinə səbəb ola bilər.

Ərzaq təhlükəsizliyinin əsas şərti əhalinin ərzağa olan tələbatının tam ödənilməsi və bununla da qida məhsullarının normal səviyyədə istehlakının təmin edilməsidir. Qida məhsulları istehlakının yaxşılaşdırılması hər şeydən əvvəl əhalinin alıcılıq qabiliyyətinin yüksəldilməsindən asılıdır. Deməli, hər bir ölkənin ərzaq təhlükəsizliyi təkcə aqrar sahədə mövcud olan problemləri aradan qaldırmaqla təmin edilmir. Belə bir təhlükəsizlik həm də cəmiyyətdəki bir sıra sosial-iqtisadi problemlərin sistemli və kompleks həllini şərtləndirir. Təhlil göstərir ki, son 20 ildə Azərbaycanda əhalinin qida məhsulları üzrə istehlakının istər həcmində, istərsə də strukturunda müsbət dəyişikliklər müşahidə edilib. Həyat səviyyəsinin yaxşılaşması, əhalinin real pul gəlirlərinin artması ərzaq məhsullarının adambaşına istehlakının yüksəlməsinə şərait yaratmışdır.

Ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi həm də istehlak olunan məhsulların keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasını və keyfiyyətə səmərəli nəzarət mexanizminin qurulmasını tələb edir. Təsadüfi deyildir ki, qida təhlükəsizliyinə nəzarət sistemini təkmilləşdirmək, bu sahədə şəffaflığı təmin etmək, pərakəndəliyi və təkrarlanmaları aradan qaldırmaq məqsədi ilə Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi yaradılmışdır.

Ölkənin ərzaq təminatı hər şeydən əvvəl kənd təsərrüfatının inkişaf səviyyəsindən asılıdır. Ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün aqrar sektorda kök salmış problemlərin həlli tələb olunur.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin bilavasitə təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə həyata keçirilmiş torpaq islahatları kənd təsərrüfatında yeni iqtisadi münasibətlərin əsasını qoydu. 1995-ci ildə "Aqrar islahatların əsasları haqqında", "Sovxoz və kolxozların islahatı haqqında", 1996-cı ildə isə "Torpaq islahatı haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunları qəbul edildi.

Aqrar sahədə islahatların həyata keçirilməsi, kolxoz və sovxozların ləğvi, onlara məxsus bütün əmlakın kənd əhalisinə pulsuz paylanması, kənd təsərrüfatı məhsullarını emal edən müəssisələrin özəlləşdirilməsi ölkənin aqrar potensialından daha səmərəli istifadə etməyə əlverişli şərait yaratmışdır. Artıq özəl sektorun aqrar istehsalda payı 99,7 faiz təşkil edir. Bu, Azərbaycanda aqrar sektorun bazar münasibətləri əsasında inkişaf etdiyini göstərir.

Hələ 1995-ci il avqustun 25-də kənd təsərrüfatına dair müşavirədə ulu öndər belə bir fikir söyləmişdir: "Söz yox ki, torpaqlar bölünüb paylanacaq və torpaq islahatı haqqında qanunun qəbul edilməsini də tezləşdirəcəyik. Amma indiki şəraitdə torpaqdan səmərəli istifadə etmək lazımdır"[17]. Təsadüfi deyildir ki, hazırda torpaqdan səmərəli istifadə edilməsi məsələləri aqrar siyasətin ana xəttini təşkil edir.

Kənd təsərrüfatı multiplikator rolunu oynayaraq, iqtisadiyyatın digər sahələrinin də inkişafını stimullaşdırır, şaxələndirmə prosesinə həlledici təsir göstərir. Bu baxımdan kənd təsərrüfatı təkcə iqtisadi fəaliyyət növü deyil, o, həm də iqtisadi inkişafın təkanverici qüvvəsidir. Bu, həmin sahənin sinergetik, sistemyaradıcı xüsusiyyətindən irəli gəlir.

İqtisadi inkişafın yeni mərhələsində aqrar islahatların qanunvericilik bazasının formalaşması, torpaq üzərində xüsusi mülkiyyət münasibətlərinin təşəkkül tapması, aqrar sektorun özəl bölməyə əsaslanması, ölkədə əksər ərzaq məhsullarına tələbatın tamamilə daxili istehsal hesabına ödənilməsi, ərzaq məhsulları istehlakının müsbət dinamikası, emal müəssisələri şəbəkəsinin tədricən genişlənməsi, bir sıra kənd təsərrüfatı məhsullarının yüksək ixracat potensialı, bu sahədə inkişaf perspektivlərinin və istifadə edilməyən ehtiyatların olması kənd təsərrüfatının güclü tərəfləri kimi dəyərləndirilə bilər.

Hazırda kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi iqtisadi siyasətin prioritet istiqamətlərindən biri kimi müəyyən edilmişdir. Prezident İlham Əliyev aqrar sektorun ölkəmiz üçün önəmini nəzərə alaraq qeyd edir: "Gələcəkdə kənd təsərrüfatının inkişafına yeni proqramlar əlavə ediləcək və biz bu sahəyə maksimum dərəcədə diqqət göstərməliyik. Bu, həm təhlükəsizlik məsələsidir, həm iqtisadi məsələdir, həm də sosial məsələdir. Çünki Azərbaycan əhalisinin, demək olar ki, yarısı kənd təsərrüfatı bölgələrində yaşayır"[18].

Azərbaycanda son 15 ildə kənd təsərrüfatı istehsalçılarının dövlət tərəfindən dəstəklənməsi istiqamətində mühüm işlər görülmüşdür. 2004-cü ildə səhmlərinin nəzarət zərfi 100 faiz dövlətə məxsus olan "Aqrolizinq" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti yaradıldı.

2007-ci ildən etibarən kənd təsərrüfatı istehsalçılarının dəstəklənməsi proqramına start verildi.

Həmin dövrdən əkin sahəsinin becərilməsində istifadə edilən yanacaq və motor yağlarına görə dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına hər hektar sahə üçün 50 manat, həmçinin buğda və çəltik istehsalçılarına hər hektar sahəyə görə əlavə olaraq 40 manat subsidiya verilir.

Heyvandarlıqda məhsuldarlığın yüksəldilməsi, cins tərkibinin yaxşılaşdırılması məqsədi ilə dövlət vəsaiti hesabına xaricdən damazlıq heyvanlar idxal olunur və lizinq qaydasında istehsalçılara 50 faiz güzəştlə satılır.

İstehsalçılara satılan mineral gübrəyə görə verilən güzəştin həcmi 50 faizdən 70 faizə yüksəldilmiş, tətbiq edilən güzəştin ümumi məbləğinin yuxarı həddi 100 manatdan 150 manata çatdırılmış, bu güzəşt təbii mənşəli gübrələrin (biohumus) satışına da tətbiq olunmuşdur.

Həmçinin, istehsalçılara satılan pestisidlərə görə 70 faizədək güzəşt tətbiq olunmuş, güzəştin ümumi məbləğinin yuxarı həddi 10 manatdan 50 manata çatdırılmışdır.

Kənd təsərrüfatı bitkilərinin (pambıq, tütün və şəkər çuğunduru istisna olmaqla) əkin sahəsinin hər hektarının becərilməsində istifadə olunan yanacaq və motor yağlarına görə dövlət büdcəsindən verilən yardımın həcmi 25 faiz artırılaraq 50 manat olmuşdur. Bu yardım artıq təkrar əkinlərə də şamil edilir.

Ölkəmizdə ilk dəfə məhsula görə subsidiyanın verilməsi mexanizmi tətbiq olunmuş və bu subsidiya siyasəti pambıq, tütün, şəkər çuğunduru və baramaya şamil edilmişdir. Belə ki, istehsalçılara emal müəssisələrinə təhvil verdikləri xam pambığın hər 1 kiloqramına görə 0,1 manat, quru tütünün hər 1 kiloqramına və ya yaş tütünün hər 10 kiloqramına görə 0,05 manat, şəkər çuğundurunun hər tonuna görə 4 manat və yaş baramanın hər kiloqramına görə isə 5 manat məbləğində subsidiya verilməsi müəyyən edilmişdir.

"Aqrolizinq" ASC tərəfindən lizinqə verilən və lizinq yolu ilə satılan kənd təsərrüfatı texnikalarının və müasir suvarma sistemlərinin dəyərinə 40 faiz həcmində güzəşt tətbiq edilir.

Aqrar sahədə həyata keçirilmiş dövlət dəstəyi tədbirləri nəticəsində 2003-2017-ci illərdə Azərbaycandan ixrac olunan kənd təsərrüfatı məhsullarının həcmi 6,3 dəfə, o cümlədən meyvə-tərəvəz məhsullarının ixracı 10,4 dəfə artmışdır.

"Aqrolizinq" ASC-nin xətti ilə, ümumilikdə, 2005-2017-ci illər ərzində 38222 kənd təsərrüfatı texnikası, o cümlədən 1872 taxılyığan kombayn, 296 pambıqyığan kombayn, 10853 traktor və 25201 digər texnikalar alınaraq lizinq yolu ilə sahibkarlara satılmış və ya istehsalçılara xidmət üçün rayonlardakı aqrotexniki servis mərkəzlərinə verilmişdir.

"Aqrolizinq" ASC tərəfindən 2009-2017-ci illər ərzində idxal olunmuş 26513 baş iribuynuzlu və 5947 baş xırdabuynuzlu məhsuldar cins heyvanlar 50 faiz güzəştli qiymətlərlə 1121 sahibkara satılmışdır.

2007-2017-ci illər ərzində kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına yanacaq və motor yağlarına görə 604,2 milyon manat, buğda və çəltik əkininə görə 219,9 milyon manat, həmçinin gübrənin güzəştli satışına görə 300,0 milyon manat həcmində büdcə vəsaiti ayrılmışdır.

Bu dövrdə Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə kənd təsərrüfatı sahəsində çalışan 31990 sahibkara dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına 1,5 mlrd. manat həcmində kredit verilmişdir.

İndiyə kimi ölkədə 32 iri fermer təsərrüfatı yaradılıb və bu layihələrə 70,5 milyon manat güzəştli kredit ayrılıb. Hazırda 43 aqroparkın yaradılması istiqamətində intensiv işlər aparılır.

Son 15 ildə meliorasiya-irriqasiya sisteminin inkişaf etdirilməsi məqsədi ilə həyata keçirilən böyükmiqyaslı layihələr hesabına 360 min hektar sahədə torpaqların su təminatı yaxşılaşdırılmış, 127 min hektar sahə yeni suvarılan torpaqlar kimi əkin dövriyyəsinə əlavə edilmiş, həmçinin 256 min hektar sahədə meliorativ tədbirlər görülmüşdür. Ümumi tutumu 460 milyon kubmetrə yaxın olan Taxtakörpü, Şəmkirçay, Tovuzçay və Göytəpə su anbarları tikilib istifadəyə verilmişdir. Meliorasiya və irriqasiya tədbirləri çərçivəsində 4 min kilometr suvarma kanalı tikilmiş və ya yenidən qurulmuş, 2481 kilometr kollektor-drenaj şəbəkəsinin bərpası, yenidən qurulması və tikintisi işləri həyata keçirilmişdir.

Hazırda Prezident İlham Əliyev tərəfindən aqrar sektorun inkişafına dair yeni vəzifələr müəyyən edilmişdir. Bu vəzifələr müasir aqrar-sənaye kompleksinin formalaşdırılmasından, yeni texnologiyaların tətbiqindən, ixrac imkanlarının genişləndirilməsindən, intensiv inkişafın və rayonlar üzrə ixtisaslaşmanın təmin edilməsindən və s. bu kimi məsələlərdən ibarətdir.

Yaxın illər ərzində pambıq istehsalının təqribən 500 min tona, tütün istehsalının 12 min tona, çəltik istehsalının 40 min tona, barama istehsalının 6 min tona çatdırılması istiqamətində ardıcıl tədbirlər həyata keçirilir.

Aqrar siyasət, o cümlədən kənd təsərrüfatına dəstək heç də aqrobiznesin bütün məsuliyyətinin dövlətin üzərinə qoyulması demək deyil. Aqrar sektora dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi kənd təsərrüfatı istehsalçılarında ələbaxımlılıq vərdişləri yaratmamalıdır. Kənd təsərrüfatı dövlət dəstəyinə baxmayaraq, bazar iqtisadiyyatı "relsləri" üzərində inkişaf etməlidir.

Kənd təsərrüfatı ölkə iqtisadiyyatının mühüm tərkib hissəsi olduğuna görə, o, ümumi inkişaf kontekstində nəzərdən keçirilməlidir. Təsadüfi deyildir ki, son illər Azərbaycan iqtisadiyyatının dinamik inkişafı, maliyyə imkanlarımızın genişlənməsi kənd təsərrüfatı üçün də yeni imkanlar açmışdır. Dövlətin subsidiyalaşdırma siyasəti kənd təsərrüfatı istehsalçılarına, onların gəlirlərinə, istehlak xərclərinə müsbət təsir göstərmişdir.

Aqrar siyasətin ölkənin ümumi iqtisadi inkişaf strategiyası ilə uzlaşdırılması makroiqtisadi sabitliyin saxlanılması, inflyasiyanın cilovlanması, qeyri-neft sektorunun və regionların inkişaf etdirilməsi, ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Aqrar siyasət kənd təsərrüfatına investisiya qoyuluşlarının artırılmasını nəzərdə tutur. Bu sahəyə investisiyaların cəlb edilməsi iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinin əsas şərtidir. Bütün sahələrdə olduğu kimi, kənd təsərrüfatında da mənfəət investisiya qoyuluşlarını stimullaşdırmalıdır. Deməli, aqrar-sənaye kompleksinə kredit və investisiya qoyuluşlarının artırılması, ilk növbədə, bu sahənin gəlirliliyinin təmin edilməsindən asılıdır.

Hazırda kənd təsərrüfatının inkişaf perspektivləri aqrar-sənaye kompleksi (ASK) kontekstində dəyərləndirilir. Belə ki, ASK özü bir tam olaraq aqrar sektoru, kənd təsərrüfatı məhsullarının emalını, istehsal infrastrukturunu, ərzaq və istehsal vasitələri bazarını özündə birləşdirir. Başqa sözlə, aqrar siyasət təkcə kənd təsərrüfatı istehsalını deyil, həm də məhsul zəncirinin bütün halqalarını – istehsalı, emalı və satışı da əhatə edir. Bu, aqrar sektorun mövcud problemlərinə sistemli yanaşmanı təmin etməklə, onların kompleks həllinə şərait yaradır.

Aqrar siyasət kənd təsərrüfatının dövlət tənzimlənməsi ilə bazar mexanizminin daha sıx əlaqələndirilməsinə istiqamətlənməlidir. Aqrar sahəyə dövlət dəstəyi nə qədər zəruri olsa da, bu siyasət yalnız bazar alətlərinə və iqtisadi stimullara əsaslanmalıdır. Başqa sözlə, kənd təsərrüfatının subsidiyalaşdırılan bir sektor olmasına baxmayaraq, sahənin dəstəklənməsində bazar iqtisadiyyatının müasir mexanizmlərindən istifadə edilməli və aqrar siyasətin səmərəliliyi təmin edilməlidir.

"Kənd təsərrüfatının intensiv yollarla inkişaf etməsi çox vacibdir... Azərbaycanda torpaqlar çox deyil, biz torpağın hər bir qarışından səmərəli istifadə edilməsi üçün lazımi tədbirlər görməliyik"[19]. Prezident İlham Əliyevin bu tövsiyəsi aqrar siyasətin əsas hədəfini müəyyən etməklə yanaşı, həm torpaqlardan səmərəli istifadəni, həm də sahənin rəqabət qabiliyyətinin təmin edilməsini nəzərdə tutur.

Kənd təsərrüfatının inkişafını xarakterizə edən kəmiyyət göstəricilərinin keyfiyyət göstəricilərini tamamlaması prinsipial əhəmiyyət kəsb edir. Aqrar siyasət nəticəsində kənd təsərrüfatı istehsalı həcminin artırılması ilə yanaşı, əmək məhsuldarlığının, istehsalın rentabelliyinin yüksəldilməsinə, intensiv inkişafa nail olmalıyıq. Məhz belə bir yanaşma son nəticədə kənd təsərrüfatının səmərəliliyini təmin edə bilər.

Ölkəmizdə bir təsərrüfata düşən əkin sahəsi orta hesabla 2 hektardan azdır. Bu isə istehsalın səmərəli təşkilinə imkan vermir. Bunu nəzərə alaraq, kənd təsərrüfatında kooperasiyanı təşviq edən stimullaşdırıcı tədbirlərin həyata keçirilməsinə ehtiyac vardır. Bəzən kooperasiyanı kolxozların bərpası kimi qəbul edirlər. Halbuki, sovet dövründə kolxoz üzvləri torpaq üzərində xüsusi mülkiyyət hüququna malik deyildilər. Kooperasiya isə xüsusi torpaq mülkiyyətçilərinin könüllülük əsasında birgə təsərrüfatçılıq fəaliyyətini nəzərdə tutur. Prezident İlham Əliyev tərəfindən kənd təsərrüfatı kooperasiyasına dair qanunun və dövlət proqramının qəbul edilməsi kooperativ əsasda təşkil olunan iri təsərrüfatların qurulmasına şərait yaradacaqdır.

Yeni dövr kənd təsərrüfatında innovasiyaların tətbiqini şərtləndirir. Ərzaq məhsulları istehsalında

böyük nəticələr əldə etmiş ölkələr buna "yaşıl inqilab" nəticəsində nail olmuşlar. İqtisadi inkişafın yaratdığı imkanlar aqrar sektorda innovasiyaların tətbiqinə şərait yaradır.

Aqrar siyasət konservləşdirilmiş vəziyyətdə qala bilməz. İqtisadiyyat dinamik inkişaf etdiyi üçün dövlətin kənd təsərrüfatına münasibətdə həyata keçirdiyi siyasət də daxili və xarici amillər nəzərə alınmaqla davamlı olaraq yeniləşir.

Aqrar siyasətin yeni dövrün tələblərinə uyğunlaşdırılması və kənd təsərrüfatı istehsalçılarına dövlət dəstəyi mexanizminin təkmilləşdirilməsi ərzaq təhlükəsizliyinin etibarlı təminatı baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Hazırda dövlət başçısı tərəfindən aqrar sektorun müxtəlif sahələri ilə bağlı dövlət proqramları qəbul edilməkdədir. Bu proqramlar, eyni zamanda, dövlətin kənd təsərrüfatına, kəndə və kəndliyə münasibətini əks etdirir.

Kənd təsərrüfatında texnoloji yeniləşmə, məhsuldarlıq nə qədər vacib olsa da, kəndin sosial məsələləri kölgədə qala bilməz. Buna görə də, aqrar sektorun inkişafına kəndin kompleks inkişafı, sosial məsələlərin həlli kontekstində baxılmaqdadır. Ölkə rəhbərliyinin həyata keçirdiyi aqrar siyasət kəndin inkişafına, xüsusilə də kənd ərazilərində müasir infrastrukturun yaradılmasına, kənddə həyat səviyyəsinin yüksəldilməsinə və məşğulluğun təmin edilməsinə xidmət edir.

İqtisadi artım yükünün neft sektorundan qeyri-neft sektoruna keçdiyi bir vaxtda aqrar siyasət iqtisadiyyatın şaxələndirilməsini dəstəkləməlidir. Kənd təsərrüfatının inkişafı sahəsində mövcud imkanların tədricən reallaşdırılması bu sektoru yaxın perspektivdə iqtisadiyyatın aparıcı sahəsinə çevirəcəkdir.

AZƏRBAYCANIN MƏŞĞULLUQ STRATEGİYASI

İşsizlik inkişaf səviyyəsindən asılı olmayaraq, hər bir cəmiyyətin ən ağrılı sosial-iqtisadi problemlərindən biridir. Sovet İttifaqının mövcud olduğu 70 il ərzində aparılan tədqiqatlar və həyata keçirilən ideoloji təbliğat sosialist iqtisadiyyatının kapitalist iqtisadi sistemindən daha üstün olması təsəvvürünün formalaşdırılmasına xidmət edirdi. İttifaq dövləti kapitalizmə xas olan problemlərin sovet iqtisadiyyatında da kök salmasının qarşısını hər vəchlə almağa çalışırdı. Sovet cəmiyyətində, xüsusilə də işsizlikdən söhbət gedə bilməzdi. Sosial xarakterli bu problemin yaranmasına yol verməmək üçün dövlətin həyata keçirdiyi tədbirlər iqtisadiyyatın qeyri-səmərəli fəaliyyətinə səbəb olurdu. Əməktutumluluğu yüksək, məhsuldarlığı isə aşağı olan sosialist müəssisələri kapitalist firmaları ilə müqayisədə həm keyfiyyət, həm də səmərəlilik göstəricilərinə görə geri qalırdı. Amirlik iqtisadiyyatı dövründə işsiz olan hər bir kəsə tüfeyli damğası vurulur və həmin şəxslər inzibati məsuliyyətə cəlb edilirdilər.

Bazar münasibətlərinə əsaslanan iqtisadiyyatda isə işsizliyin mövcud olması təbii hal kimi qiymətləndirilir. Buna görə də hər bir ölkədə işsizliklə mübarizə onun tamamilə aradan qaldırılmasına deyil, azaldılmasına yönəldilir. İşsizlik yalnız iqtisadiyyat üçün təhlükəli həddi keçdikdə, yəni kütləvi hal aldıqda, iqtisadi böhranla müşayiət edildikdə ciddi sosial problemlərə səbəb olur.

Prezident İlham Əliyev hələ 2003-cü ildə seçkiqabağı çıxışlarında işsizliyi qarşıda duran ən mühüm problem kimi qeyd etmiş və növbəti 5 ildə 600 min yeni iş yerinin açılacağını əsas vəzifə kimi müəyyən etmişdir.

Təqdirəlayiq haldır ki, ölkə rəhbərliyinin son 15 ildə həyata keçirdiyi məşğulluq strategiyası çərçivəsində 1,9 milyon yeni iş yeri (o cümlədən 1,4 milyonu daimi) açılmış, işsizlik səviyyəsi 5 faizədək azalmışdır. Məşğulluğun təmin edilməsi vətəndaşların maddi rifah halının yaxşılaşdırılmasına şərait yaratmışdır.

2003-2017-ci illər ərzində işsizlik müavinətinin orta aylıq məbləği 11,4 dəfə artaraq 267,5 manat, bu məqsədlər üçün xərclənən illik vəsaitin həcmi isə 16,8 dəfə artaraq 17,6 milyon manat təşkil etmişdir.

Ölkədə bazar münasibətlərinin tədricən formalaşması iqtisadiyyatın, o cümlədən məşğulluğun strukturunda da əsaslı dəyişikliklərə səbəb olmuşdur. Əgər 1995-ci ildə dövlət sektorunda məşğul əhalinin 56 faizi çalışırdısa, 2016-cı ildə bu göstərici 24,6 faizə enmişdir. Qeyri-dövlət bölməsinin məşğulluğun strukturundakı payı isə müvafiq olaraq 44 faizdən 75,4 faizə yüksəlmişdir. Belə bir tendensiya əhalinin məşğulluğu ilə bağlı əsas yükün dövlətin deyil, artıq xüsusi bölmənin üzərinə düşdüyünü göstərir.

Məlum olduğu kimi, işsizliyin tsiklik, struktur və müvəqqəti formaları mövcuddur. İşsizliyin bu formaları demək olar ki, ölkə iqtisadiyyatında bu və ya digər formada özünü göstərməkdədir. Əgər iqtisadiyyatın, o cümlədən sənayenin strukturunda baş verən köklü dəyişikliklər struktur işsizliyinin kəskinləşməsinə səbəb olursa, əməkhaqqının sahələr və sektorlar üzrə diferensiasiyasının dərinləşməsi müvəqqəti işsizliyə gətirib çıxarır. Ölkədə işsizliyin müxtəlif formalarda təzahür etməsi bu problemin müxtəlif amillərin təsiri ilə yarandığını göstərir. Bu baxımdan məşğulluq siyasəti çoxşaxəli olmalı və işsizliyə birbaşa və dolayı təsir göstərən bütün amillərin təsirini aradan qaldırmalı və ya minimuma endirməlidir.

Sosial-iqtisadi inkişafın yeni mərhələsində işsizlik probleminin təhlili xüsusi aktuallıq kəsb edir. İşsizlik bir tərəfdən iqtisadi transformasiyanın nəticəsi kimi, digər bir tərəfdən də sovet iqtisadiyyatının miras qoyduğu ən ağır problemlərdən biri kimi qiymətləndirilməlidir. Buna görə də işsizliyin azaldılması sistemli və kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsini tələb edir.

İşsizliyin qarşısının alınması hər şeydən əvvəl ölkədə normal fəaliyyət göstərən əmək bazarının formalaşdırılmasından və onun çevik tənzimlənməsindən asılıdır. Eyni zamanda, yeni dövrün reallıqlarını, əhalinin milli xüsusiyyətlərini və mentalitetini nəzərə alan məşğulluq siyasəti müəyyən edilməli və həyata keçirilməlidir. Heç şübhəsiz, belə bir siyasət həm də dünya ölkələrinin bu sahədə müvafiq təcrübəsini nəzərə almalıdır.

İşsizlərə dövlət yardımı ilə bağlı tədbirlər məşğulluq siyasətinin yalnız bir hissəsini təşkil etməlidir. Məşğulluq siyasəti potensialı reallaşdırılmayan işçi qüvvəsindən tam istifadə edilməsini, məhsuldar və yüksək ödənişli məşğulluq üçün şəraitin yaradılmasını, əmək bazarında təklifin tələbə uyğunlaşdırılmasını, əmək məhsuldarlığını artırmaq məqsədi ilə insan kapitalına investisiya qoyuluşunun artırılmasını təmin etməlidir. Dövlət orqanları işsizlərin yenidən ixtisaslaşmasını və peşə hazırlığını təşkil etməklə, işçi qüvvəsinin əmək bazarının tələblərinə adaptasiyasına şərait yaratmalıdır.

Ölkədə yeni iş yerlərinin açılması özəl sektorun inkişafından bilavasitə asılıdır. Özəl sektor nə qədər dinamik inkişaf edərsə, onun maliyyə imkanları nə qədər genişlənərsə, dövlətin işsizliklə bağlı qayğıları da bir o qədər azalmış olar. Xüsusilə də kiçik biznesin inkişafına daha çox şərait yaradılmalıdır. Nəzərə almaq lazımdır ki, əksər ölkələrdə yeni iş yerləri iri şirkətlərdə deyil, əsasən orta və kiçik müəssisələrdə açılır.

Ölkədə məşğulluğun strukturuna həlledici təsir göstərən amillərdən biri əməkhaqqının diferensiasiyasının dərinləşməsidir. Əməkhaqqının sahələr üzrə bir-birindən kəskin fərqlənməsi işçi qüvvəsinin də sahələr üzrə qeyri-bərabər bölgüsünə gətirib çıxarır. Bəzi sahələrdə əməkhaqqının aşağı olması, eyni zamanda, əməyin keyfiyyətinin və əmək intizamının aşağı düşməsinə səbəb olur. İşsizliklə bağlı problemin həlli ölkə vətəndaşlarının təkcə iş yerləri ilə təmin olunması ilə bitmir. İş yerləri məşğul əhalini həm də yüksək əməkhaqqı ilə təmin etməlidir. Həmin əməkhaqqı da işçilərin təkrar istehsalına şərait yaratmalıdır. Yəni, hər bir işçi öz iş qüvvəsini yenidən bərpa etmək imkanına malik olmalıdır.

Məlum olduğu kimi, 1997-ci ildən ölkədə əmək yarmarkaları təşkil edilir. Onun vasitəsilə indiyə kimi on minlərlə ölkə vətəndaşı işlə təmin edilmişdir. Lakin əmək yarmarkaları əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsində yalnız köməkçi rol oynayır. Yəni, işsiz vətəndaşlar həmin yarmarkaların vasitəsilə mövcud vakansiyalar barədə məlumatlar əldə edir və iş yeri axtarmaq üçün məşğulluq mərkəzlərinin xidmətlərindən istifadə edirlər. Problemin köklü həlli isə yeni iş yerlərinin açılmasından ibarətdir.

Əsas fondların və investisiyaların regionlar üzrə qeyri-bərabər bölgüsü də məşğulluq problemini kəskinləşdirir. Uzun illər Azərbaycanın paytaxtdankənar rayonlarında bəzi sənaye müəssisələrinin öz fəaliyyətlərini dayandırması regional işsizliyin səviyyəsini artırmışdır. Son illər investisiyaların regionlara yönəldilməsi, dövlət səviyyəsində ardıcıl olaraq regional inkişaf proqramlarının həyata keçirilməsi paytaxta işçi qüvvəsi axınını xeyli azaltmışdır.

Azərbaycanda qeyri-neft sektorunun, xüsusilə də idxalı əvəz edən sənaye sahələrinin inkişaf etdirilməsi məşğulluğun təmin edilməsində həlledici rol oynaya bilər. Bu baxımdan ölkədə yeyinti sənayesinin və yüngül sənayenin inkişaf etdirilməsi bir tərəfdən daxili bazarın inkişafına, digər tərəfdən də məşğulluq sahəsində mövcud imkanların artırılmasına şərait yaradacaqdır.

Hazırda ölkədə həyata keçirilən iqtisadi siyasət işsizliyin yaranma imkanlarının məhdudlaşdırılmasına, sosial siyasət isə işsizlik probleminin doğurduğu fəsadların aradan qaldırılmasına yönəldilmişdir.

Əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsi sahəsində "Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyası (2006-2015-ci illər)", "Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyasının həyata keçirilməsi üzrə Dövlət Proqramı (2007-2010-cu illər)", "Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyasının həyata keçirilməsi üzrə 2011-2015-ci illər üçün Dövlət Proqramı" və "Azərbaycan Respublikasında qeyri-rəsmi məşğulluğun qarşısının alınmasına dair Tədbirlər Planı" uğurla icra olunmuşdur.

2016-cı ildən etibarən əhalinin özünüməşğulluğunun təmin olunması sahəsində tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə məşğulluq siyasətində keyfiyyətcə yeni bir mərhələnin əsası qoyuldu. Özünüməşğulluq işsiz və işaxtaran şəxslərin əmək potensialının reallaşdırmasına və nəticə etibarilə onların gəlirlərinin artırılmasına, ölkədə yeni iş yerlərinin açılmasına, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafına şərait yaradır.

İşsiz şəxslərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və onların aktiv məşğulluq tədbirlərinə cəlb olunması, passiv əmək bazarı proqramlarından aktiv proqramlara keçidin əhatəliliyinin genişləndirilməsi məqsədi ilə ölkədə 2018-ci il 1 yanvar tarixindən işsizlikdən sığorta sisteminin tətbiqinə başlanılmışdır.

YOXSULLUĞUN AZALDILMASI STRATEGİYASI

Yoxsulluq istənilən cəmiyyətə xas olan çoxşaxəli sosial-iqtisadi problemdir. Yoxsulluğun azaldılması təkcə humanistlik prinsiplərindən irəli gəlmir, bunu həm də gələcək nəsillərin fiziki, əmək və intellektual potensialının qorunub saxlanılması və inkişaf etdirilməsi zəruriliyi diktə edir. Buna görə də yoxsulluq problemi qlobal səviyyədə olduğu kimi, həm də ölkəmizdə daim diqqət mərkəzindədir.

Seçilmiş iqtisadi inkişaf modelindən asılı olmayaraq, hər bir dövlətin öz sosial funksiyalarını nə dərəcədə səmərəli həyata keçirməsi aztəminatlı təbəqənin maddi təminatı və yoxsulluğun səviyyəsi ilə müəyyən olunur. Yoxsulluq mahiyyəti etibarilə hər hansı bir şəxsin öz minimal ehtiyaclarını ödəmək iqtidarında olmamasıdır. Bu cür insanlar öz əmək qabiliyyətini qoruyub saxlamaqda, potensialını reallaşdırmaqda, maddi və mənəvi ehtiyaclarını ödəməkdə, özlərini cəmiyyətdə təsdiq etməkdə çətinlik çəkirlər. Yoxsulluq hər bir insanda daim qorxu hissi və müdafiəsizlik sindromu yaradır.

Yoxsulluq təkcə sosial-iqtisadi problem deyil, həm də demokratik inkişaf üçün bir maneədir. Dünya təcrübəsi göstərir ki, yoxsulluq səviyyəsi yüksək olan ölkələrdə demokratikləşmə prosesi bir qayda olaraq zəif və ləng gedir. Adam Smit hələ vaxtilə qeyd etmişdir ki, əhalisinin böyük bir hissəsi yoxsul olan cəmiyyət inkişaf edib xoşbəxt ola bilməz. Yoxsulluq səviyyəsinin yüksək olması kütləvi savadsızlığa, cinayətkarlığın artmasına, mənəviyyatın deformasiyasına gətirib çıxarır.

Yoxsulluq bir tərəfdən gəlirlərin və istehlakın ən aşağı səviyyədə olmasıdırsa, digər tərəfdən də təhsilin aşağı səviyyəsi, yetərincə qidalanmama, insanın səhhətində problemlər deməkdir. Buna görə də hər bir ölkədə yoxsulluqla mübarizə sosial-iqtisadi siyasətin mühüm istiqaməti kimi nəzərdə tutulur.

Bəzən yoxsulluq problemi həddən artıq şişirdilir. Dünyada yoxsulluğun mövcud olmadığı ölkə yoxdur. Hətta inkişaf etmiş ölkələr belə yoxsulluq problemini köklü şəkildə həll edə bilməyib.

Əslində, yoxsulluğun əsası amirlik iqtisadiyyatı dövründə qoyulmuşdur. Təsadüfi deyildir ki, 2002-ci ildə "Yoxsulluğun Azaldılması və İqtisadi İnkişaf üzrə Dövlət Proqramı"nın təqdimatına həsr olunmuş konfransda ulu öndər Heydər Əliyev öz nitqində bu məsələ ilə bağlı fikirlərini belə açıqlamışdır: "Keçmiş sovetlər ittifaqına mənsub olan ölkələrdə, məlumdur ki, SSRİ dağılandan sonra çox ağır sosial-iqtisadi proseslər gedib və getməkdədir. Sovetlər ittifaqı dövründə də insanların hamısı eyni səviyyədə yaşamırdı. Respublikaların vəziyyətləri də müxtəlif idi. Amma, ümumiyyətlə, yoxsulluq mövcud idi. Bəlkə də o vaxt sovet sistemində hamının eyni səviyyədə yaşaması prinsipi prizmasından baxanda kimin yoxsul olması, kimin olmaması, o qədər də görünmürdü. Ümumiyyətlə, sovetlər ittifaqında, sosialist sistemində yoxsulluq bir problem kimi müzakirə olunmurdu. Yəni, problem vardısa da, onun olması etiraf edilmirdi"[20].

Doğrudur, sovet iqtisadiyyatı dövründə yoxsulluq inkar edilsə də, faktiki olaraq o, "aztəminatlılıq" formasında təqdim edilirdi. Hələ 1975-ci ildə keçmiş SSRİ-də aztəminatlılığın həddi kimi ailənin bir üzvü üçün ayda 50 rubl müəyyən edilmişdir. Bu dövrdə aztəminatlı ailələrin xüsusi çəkisi 16 faizə çatırdı. 1985-ci ildə bu göstərici ayda 75 rubla çatdırılmışdır. İnzibati yollarla həyata keçirilən ifrat bərabərçilik siyasəti keçid dövründə yoxsulluğun kütləviləşməsinə əlverişli şərait yaratmışdır.

Məşhur iqtisadçı C.Qelbreytin təbirincə desək, keçmişdə yoxsulluq əksəriyyətin problemi idisə, bu gün o, əhalinin müəyyən bir hissəsinin problemidir. Bu fikir onu təsdiq edir ki, əvvəllər yoxsulluq geniş miqyas almaqla yanaşı, həm də daha kəskin xarakter daşıyırdı. Hətta indiki inkişaf etmiş ölkələr də yoxsulluq problemini kəskinliyi ilə yaşamışlar. Yoxsulluq yalnız keçmiş SSRİ-də əhalinin az bir hissəsindən əksəriyyətin probleminə çevrilmişdir. 1990-cı illərin əvvəllərində həyata keçirilmiş şok terapiyası bu problemin geniş miqyas almasına səbəb olmuşdur.

Bəziləri yoxsulluğu bazar iqtisadiyyatı üçün xarakterik olan bir hal hesab etdiklərinə görə onu formalaşmaqda olan yeni iqtisadi sistemin nəticəsi kimi qiymətləndirirlər. Lakin bazar iqtisadiyyatı özlüyündə yoxsulluğu doğurmur. Yoxsulluq problemi daha çox səmərəli sosial müdafiə sisteminə malik olmayan, gəlirlərin qeyri-bərabər bölgüsünün dərinləşdiyi ölkələrdə özünü büruzə verir. Bazar iqtisadiyyatının yoxsulluq adlı nə prinsipi, nə də elementi var. Əgər keçid dövründə yoxsulluq problemi kəskinliyi ilə təzahür edirsə, bu, bazar iqtisadiyyatı ilə əlaqələndirilməməlidir.

Yoxsulluq probleminin həlli iqtisadi inkişafdan asılı olduğu kimi, iqtisadi inkişafın özü də yoxsulluq probleminin həllindən asılıdır. Belə ki, həyat səviyyəsi aşağı olan, alıcılıq qabiliyyəti isə zəif olan ölkədə iqtisadi fəallıq yüksək ola bilməz. İqtisadi fəallıq alıcılıq qabiliyyətli tələbin mövcud olmasını şərtləndirir. Bir çox inkişaf etmiş ölkələrdə iqtisadi artımı təmin edən amil, həm də yüksək alıcılıq qabiliyyətinə malik ölkə vətəndaşlarıdır.

Məlum olduğu kimi, hələ 2000-ci ildə BMT Minilliklə bağlı sammitini keçirmişdir. Bu sammitdə yeni yüzillik üçün fəaliyyət prioritetlərini müəyyən edən Minilliyin Bəyannaməsi qəbul edilmişdir. Bu prioritetlərdən ən əsası ifrat yoxsulluğu aradan qaldırmaqdan ibarətdir.

Azərbaycan yoxsulluğa və aclığa qarşı mübarizədəki uğurlarına görə Minilliyin İnkişaf Məqsədlərinin (MİM) sona çatması ilə bağlı Romada keçirilən təqdimat mərasimində BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatının (FAO) xüsusi mükafatına layiq görülmüşdür. Qürurverici haldır ki, Azərbaycan MİM-lər çərçivəsində yoxsulluğun yarıya qədər azaldılması öhdəliyini götürən 128 ölkə arasında bu vəzifəni yerinə yetirən 18 ölkədən biri olmuşdur. Ölkəmiz həm də dünyada yoxsulluğun 5 faizdən aşağı endirilməsinə nail olan 29 ölkə sırasındadır.

BMT-nin fəal üzvü kimi qlobal problemlərin həllində iştiraka töhfə verməyə yüksək səy göstərən Azərbaycan BMT-nin 17 Dayanıqlı İnkişaf Məqsədi və 169 hədəfi özündə birləşdirən yeni Qlobal Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri təşəbbüsünə qoşulmuşdur.

Yoxsulluqla mübarizəni təkcə daxili amillər deyil, həm də dünyada gedən proseslər diktə edir. Təsadüfi deyildir ki, 17 oktyabr dünyada Beynəlxalq Yoxsulluqla Mübarizə Günü kimi qeyd edilir. Hər bir ölkədə olduğu kimi, qlobal səviyyədə də regionların fərqli inkişaf səviyyəsinə malik olması, gəlirlərin qeyri-bərabər bölgüsü yoxsulluqla qlobal mübarizəni xeyli çətinləşdirir.

Əslində, dünya üzrə gəlirlərin qeyri-bərabər bölgüsünü ÜDM istehsalında ayrı-ayrı ölkələrin iştirak səviyyəsinin fərqlənməsi doğurur. Hazırda dünya üzrə istehsal olunan ÜDM-in 80 faizi dünya əhalisinin təxminən 20 faizini özündə birləşdirən inkişaf etmiş ölkələrin payına düşür. Dünyanın yerdə qalan 80 faizi isə qlobal ÜDM-in cəmi 20 faizini istehsal edir.

BMT-nin 2002-ci ildə Cənubi Afrikanın Yohannesburq şəhərində keçirildiyi sammitində müzakirə olunan əsas məsələlərdən biri yoxsul dövlətlərə yardımla bağlı olmuşdur. Belə ki, 1960-cı illərin sonunda götürülmüş öhdəliyə görə inkişaf etmiş ölkələr üçüncü dünya ölkələrinə öz ÜDM-nin 0,7 faizi həcmində yardım etməli idi. Lakin bu öhdəlik yerinə yetirilməmişdir.

Dünyada yoxsulluğun azaldılması həm də dünya iqtisadi düzənində müəyyən düzəlişlər edilməsini tələb edir. Problemin həllinə şərait yaratmaq məqsədi ilə inkişaf etmiş ölkələr öz bazarlarını inkişaf etməkdə olan ölkələrin məhsulları üçün açmalı, ədalətli ticarət şərtləri daxilində onların dünya bazarında rəqabət aparmasına imkan yaratmalıdırlar. Digər bir tərəfdən də beynəlxalq səviyyəli bəzi problemlər, xüsusilə də borcların tənzimlənməsi və maliyyə yardımlarının səmərəliliyinin artırılması təmin edilməlidir. Əks halda, zəif inkişaf etmiş ölkələr nə qədər səy göstərsələr də, onlar minillik üçün qarşıya qoyulmuş məqsədlərə nail ola bilməyəcəklər.

Keçmiş ittifaq respublikalarında, o cümlədən Azərbaycanda əhalinin həyat səviyyəsinin kəskin şəkildə aşağı düşməsi, əslində isə yoxsullaşma prosesi 1990-cı illərin əvvəllərində qiymətlərin liberallaşdırılması nəticəsində baş vermişdir. Bu zaman əhalinin banklarda olan əmanətləri üçün nə kompensasiyalar ödənilmiş, nə də gəlirlərin indeksləşdirilməsi həyata keçirilmişdir. Nəticədə gəlirlərin, əmanətlərin dəyərsizləşməsi prosesi müşahidə edilmişdir. Sosial gərginliyin, o cümlədən yoxsullaşmanın əsası da həmin dövrdə qoyulmuşdur.

Hər bir ölkədə iş yerlərinin məhdud olması və bu əsasda işsizliyin dərinləşməsi yoxsulluğu doğuran səbəblərdən biri kimi çıxış edir. Əmək bazarındakı differensasiya və qeyri-bərabərlik yoxsulluğun əsas səbəblərindən biridir. Belə ki, əmək bazarında aşağıödənişli iş yerlərinə malik olanların sayı çox olduqda, əmək bazarında deqradasiya baş verir, iqtisadi və sosial təbəqələşmə son nəticədə yoxsulluğa gətirib çıxarır.

Ölkədə iqtisadi artım və makroiqtisadi sabitlik təmin edildikdən sonra ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən "Yoxsulluğun azaldılması və iqtisadi inkişaf üzrə Dövlət Proqramı (2003-2005)" təsdiq edilmişdir. Bu proqram sosial problemlərin həlli yollarını göstərməklə yanaşı, həm də onun iqtisadi əsaslarını müəyyənləşdirdi. Burada islahatların iqtisadi, sosial və institusional aspektləri kompleks şəkildə əhatə olunmuşdur. Proqram bütün sosial-iqtisadi problemlərin həllinə məhz yoxsulluğun azaldılması kontekstindən yanaşmağa imkan vermiş və bir növ istiqamətverici rol oynamışdır.

Hələ 2003-cü ildə Baş nazir İlham Əliyevin prezidentliyə namizəd kimi çıxışlarının əsas tezislərindən biri də Azərbaycanda yoxsul olmamalıdır tezisi idi. O qeyd edirdi

ki, Azərbaycan xalqı zəngin xalq olmalıdır. Bunun üçün hər cür şərait var. Dövlətin başlıca siyasəti bundan ibarətdir ki, Azərbaycan xalqı daha da yaxşı yaşasın və o, buna layiqdir və biz buna nail olacağıq. İmkanlarımız artdıqca, Azərbaycanın bütün vətəndaşları, bütün təbəqələr daha da yaxşı yaşayacaqdır.

Bu məqsədlə Prezident İlham Əliyev "2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf Dövlət Proqramı"nı təsdiq etmişdir. Yoxsulluqla mübarizə üçün hökumət sosial müdafiə və ya sosial inkişaf proqramları da hazırlaya bilərdi. Hazırlanmış sənədin məhz bu cür adlandırılması sosial proqram və təminatların iqtisadi baza və resurslarla tamamlanması məqsədini güdür.

Yoxsulluğun azaldılması strategiyasının əsas məqsədi yoxsulluğu doğuran səbəbləri aradan qaldırmaqdan və əhalinin sosial müdafiəsi sistemini təkmilləşdirməkdən ibarətdir.

Ölkənin maliyyə ehtiyatlarının səfərbər edilməsi, makroiqtisadi sabitliyin qorunub saxlanılması, məşğulluq səviyyəsinin yüksəldilməsi, təbəqələşmənin və gəlirlərin qeyri-bərabər bölgüsünün dərinləşməsinin qarşısının alınması yoxsulluğun azaldılması strategiyasının əsas vəzifələridir.

İqtisadi siyasətlə sosial siyasətin əlaqələndirilməsi, sosial ədalətin qorunması, vətəndaşların potensial qabiliyyətinin reallaşdırılması üçün şəraitin yaradılması, bazar münasibətlərinin inkişaf etdirilməsi, vətəndaşların dövlətdən maliyyə asılılığının azaldılması yoxsulluqla mübarizə strategiyasının əsas prinsipləri kimi müəyyən edilmişdir.

Aparılan uğurlu iqtisadi siyasət nəticəsində ölkəmizdə makroiqtisadi sabitlik və iqtisadi artımın davamlılığı təmin edilmiş, əhalinin gəlirlərinin artırılmasına və rifahının yaxşılaşdırılmasına nail olunmuşdur. Eyni zamanda, sosial proqramların maliyyələşdirilməsi imkanlarının genişlənməsi, iqtisadiyyatın genişmiqyaslı liberallaşdırılması, sahibkarlığın təşviq edilməsi yoxsulluğun azaldılmasına əlverişli şərait yaratmışdır.

1990-cı illərin əvvəllərində 60 faiz təşkil edən yoxsulluq səviyyəsi Azərbaycanda həyata keçirilən ardıcıl və sistemli tədbirlər nəticəsində 2003-cü ildə 44,7 faizə, 2005-ci ildə 29,3 faizə, 2010-cu ildə 9,1 faizə, 2017-ci ildə 5,4 faizə endirilmişdir.

Dövlət büdcəsinin sosialyönümlü xərcləri 2003-2017-ci illərdə 10 dəfə artaraq 7,0 mlrd. manata, o cümlədən dövlət büdcəsinin sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri 11 dəfə artaraq 2,4 mlrd. manata çatmışdır. Minimum əməkhaqqı 23 dəfədən çox artaraq 5,5 manatdan 130 manata çatdırılmışdır. Dövlət büdcəsinin səhiyyə xərcləri 12,7 dəfə artaraq 55,3 milyon manatdan 704,9 milyon manata yüksəlmişdir.

Orta aylıq əməkhaqqı 8,4 dəfə artaraq 528,2 manata çatmışdır.

BMT İnkişaf Proqramının qlobal İnsan İnkişafı Hesabatına əsasən Azərbaycan "orta insan inkişafı" ölkələri kateqoriyasından "yüksək insan inkişafı" kateqoriyasına daxil edilmişdir.

Yoxsulluğun azaldılması perspektivləri təkcə dövlətimizin iqtisadi imkanları ilə deyil, həm də ölkə vətəndaşlarının yüksək işgüzarlıq keyfiyyətləri və sahibkarlıq potensialı ilə müəyyən olunur. Azərbaycan işgüzarlıq səviyyəsinə görə nəinki MDB ölkələrini, həmçinin Şərqi Avropa ölkələrini qabaqlayır. Özəl bölmənin iqtisadiyyatda payı artır, o, məşğulluğun təmin edilməsində, əhalinin gəlirlərinin formalaşmasında həlledici rol oynayır. Son dövrlər sahibkarlığın inkişafına yönəldilmiş tədbirlər nəticəsində özəl sektorda iqtisadi fəallığın artacağı və nəticədə yoxsulluğun daha da azalacağı gözlənilir.

Yoxsulluqdan qurtulmağın konkret bir resepti yoxdur. Bunun üçün iqtisadi, sosial və institusional sahədə kompleks tədbirlər həyata keçirilməli və onlar bir-birini tamamlamalıdır. Başqa sözlə, yoxsulluğun azaldılması üçün imkanlar yaradılmalı, bu imkanların reallaşması təmin edilməli və etibarlı sosial müdafiə sistemi formalaşdırılmalıdır.

İQTİSADİ-İDEOLOJİ TƏBLİĞAT VƏ ONUN XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Qloballaşma prosesinin getdikcə dərinləşdiyi və dünyada vahid siyasi-iqtisadi qaydaların bərqərar olduğu bir vaxtda sosialist və ya kapitalist iqtisadi sisteminin lehinə, yaxud da əleyhinə yönəldilmiş iqtisadi-ideoloji təbliğatın aparılmasına artıq heç bir ehtiyac qalmır. Hazırda dünya ölkələrinin iqtisadi-ideoloji fəaliyyəti və təbliğat sistemi hər hansı siyasi ehkamlar üzərində deyil, yalnız və yalnız dövlət mənafeyinin və milli iqtisadi maraqların qorunması prinsipləri üzərində qurulur. Müstəqil dövlət quruculuğu dövrünü yaşayan və milli iqtisadiyyatını formalaşdırmaqda olan Azərbaycan üçün də məhz bu prinsiplərə əsaslanan çevik iqtisadi ideoloji təbliğat mexanizminin qurulması olduqca vacibdir.

İqtisadi təbliğat sistemsiz qeyri-ardıcıl xarakter daşımamalıdır. Ölkənin siyasi rəhbərliyi tərəfindən müəyyən edilmiş iqtisadi ideologiyanın və islahatlar kursunun təbliği siyasi-ideoloji təbliğat fonunda zəif və sönük görünməməlidir. İqtisadiyyatını yeniləşdirməkdə olan və dünya miqyaslı strateji layihələr həyata keçirən müstəqil Azərbaycan Respublikasında iqtisadi təbliğat davamlı və ardıcıl xarakter daşımalıdır.

İqtisadi ideologiya dövlətin iqtisadi strategiyasını, iqtisadi islahatların konseptual əsaslarını, seçilmiş iqtisadi modelin əsas prinsiplərini, ölkənin milli iqtisadi mənafeyi və maraqları ilə bağlı məsələləri özündə birləşdirir. Azərbaycanın seçdiyi iqtisadi inkişaf modeli və ideologiyası ümummilli lider Heydər Əliyevin müəllifi olduğu yeni Konstitusiyada öz əksini tapmışdır.

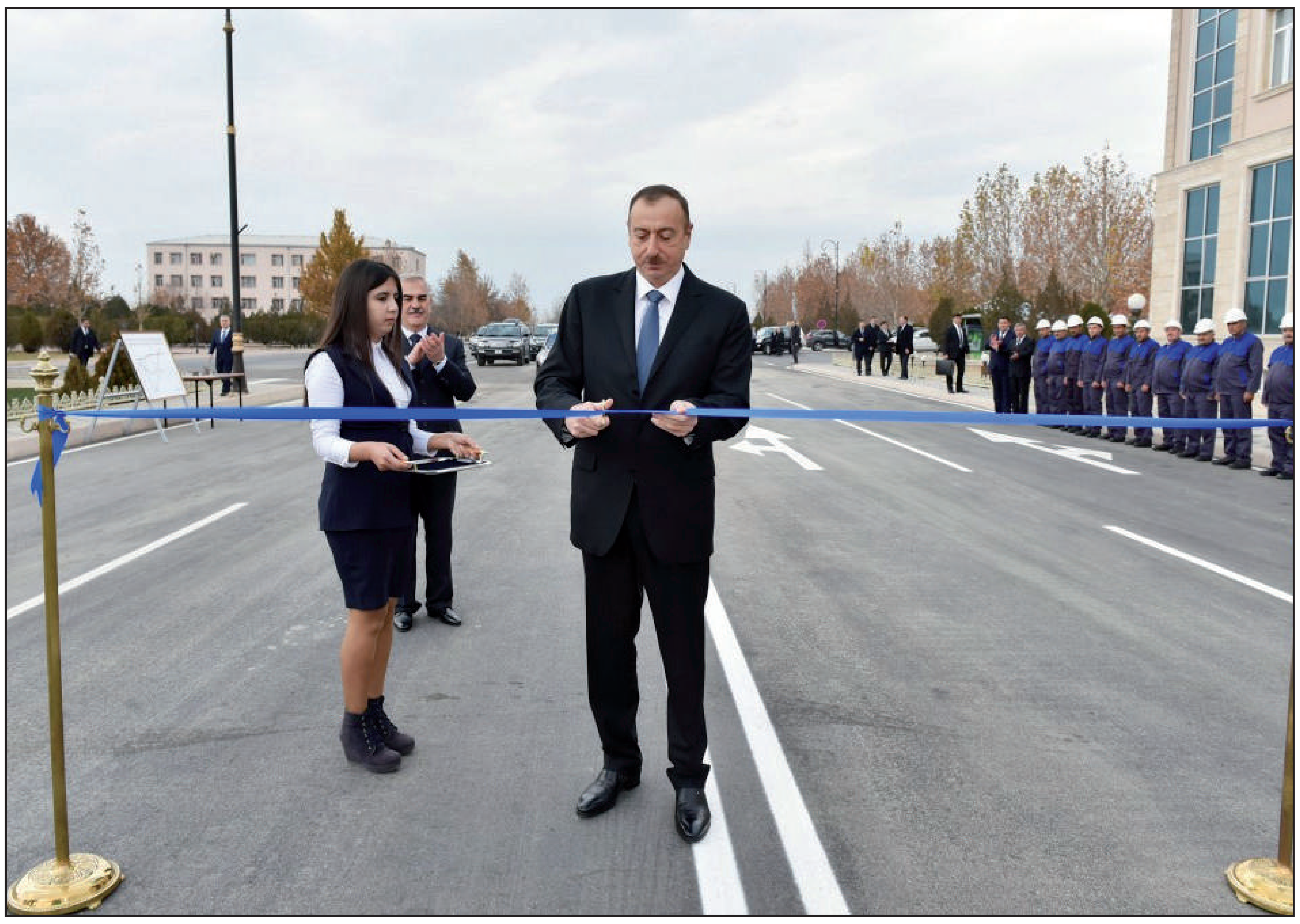

Belə bir ideologiyanın əsasını, hər şeydən əvvəl, mülkiyyət münasibətləri təşkil edir. Mülkiyyətin toxunulmazlığı və onun dövlət tərəfindən müdafiə edilməsi artıq konstitusion müddəaya çevrilmişdir. Əsas Qanuna görə mülkiyyət dövlət mülkiyyəti, xüsusi mülkiyyət və bələdiyyə mülkiyyəti növündə ola bilər.

Ölkəmizin iqtisadi inkişaf modelinin ümumi prinsipləri də Konstitusiyada təsbit edilmişdir. Əsas Qanunda qeyd edilir ki, Azərbaycan dövləti bazar münasibətləri əsasında iqtisadiyyatın inkişafına şərait yaradır, azad sahibkarlığa təminat verir, iqtisadi münasibətlərdə inhisarçılığa və haqsız rəqabətə yol vermir. Bu müddəalar iqtisadi islahatların dönməzliyinə konstitusion təminat verməklə yanaşı, həm də bazar münasibətlərinin ölkənin iqtisadi həyatına daha dərindən nüfuz etməsi üçün hüquqi-ideoloji zəmin yaradır.

Ölkəmizdə həyata keçirilən iqtisadi islahatların son məqsədi nə ümumi daxili məhsulun həcminin artırılmasından, nə büdcə kəsirinin minimum həddə saxlanılmasından, nə də ki, valyuta ehtiyatlarını artırmaqdan ibarətdir. İslahatların başlıca strateji məqsədi ölkə iqtisadiyyatını sağlamlaşdırmaqla əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsinə nail olmaqdır. Bu, Əsas Qanunumuzda da öz əksini tapmışdır. Konstitusiyada göstərilir ki, Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafı müxtəlif mülkiyyət növlərinə əsaslanaraq, xalqın rifahının yüksəldilməsinə xidmət edir. Bu müddəa, həm də Azərbaycanın iqtisadi inkişaf modelinin sosialyönümlülüyünü təsbit edir. İqtisadi siyasətlə sosial siyasətin bir-biri ilə əlaqələndirilməsi müəyyən etdiyimiz iqtisadi modelin səciyyəvi xüsusiyyətlərindən biridir.

Konstitusiyamızda iqtisadi azadlığın təsbit edilməsi, eyni zamanda, insan azadlığının və cəmiyyətin demokratikləşməsinin iqtisadi-ideoloji əsası kimi qiymətləndirilə bilər. Azad cəmiyyət iqtisadiyyatın, xüsusilə də özəl bölmənin və sahibkarlığın inkişafına şərait yaratdığı kimi, azad iqtisadiyyat da cəmiyyətdə demokratik dəyişikliklərin sürətlənməsinə xidmət edir.

Ulu öndər Heydər Əliyev BVF-nin nümayəndə heyəti ilə görüşündə iqtisadiyyat və demokratiyanın qarşılıqlı əlaqəsinin mahiyyətini açan olduqca maraqlı bir fikir söyləmişdir: "İqtisadi əsas olmasa, demokratiyanı yaratmaq mümkün deyil… Azərbaycanda ictimai-siyasi sabitliyin təmin edilməsi, iqtisadiyyatın tənəzzülünün qarşısının alınması və nəhayət, makroiqtisadi inkişafın əldə olunması - bunlar hamısı birlikdə Azərbaycanda həqiqi demokratiyanın yaranmasının əsaslarıdır"[21].

İqtisadi-ideoloji təbliğat ölkəmizdə həyata keçirilən iqtisadi strategiyanın, dövlətimizin milli iqtisadi maraqlarının, reallaşdırılan və nəzərdə tutulan iqtisadi tədbirlərin, qarşılaşdığımız problem və çətinliklərin vətəndaşlara davamlı şəkildə çatdırılmasını təmin etməlidir. Bu, son nəticədə vətəndaşların hüquqi və iqtisadi maariflәndirilməsinə, iqtisadi islahatların ictimailəşməsinə və cəmiyyət tərəfindən dəstəklənməsinə xidmət etmiş olar.

Bir çox ölkələr iqtisadi transformasiya prosesində ciddi sosial-iqtisadi problemlərlə qarşılaşırlar və onların həlli qısa bir müddətdə mümkün olmur. Bu baxımdan Azərbaycan iqtisadiyyatı da bu kimi problem və çətinliklərdən xali olmamışdır. Bəzən cari problemlərin təhrif edilərək dramatikləşdirilməsi yolverilməz olduğu kimi, sosial-iqtisadi problemlərimizə münasibətdə inkarçılıq mövqeyi də sağlam iqtisadi-ideoloji təbliğat prinsiplərinə uyğun gəlmir. İqtisadi problemlər xarakterindən və onları doğuran səbəblərdən asılı olmayaraq, ölkə ictimaiyyətinə vaxtında çatdırılmalıdır ki, sonradan onlar "təhrif edilmiş" və ya "siyasiləşdirilmiş" bir şəkildə təqdim edilməsin.

Ölkə iqtisadiyyatının yeniləşməsi yeni-yeni problemlərin yaranmasına səbəb olmaqla yanaşı, həm də bir sıra suallar doğurur. Bu suallar həm cari iqtisadi vəziyyətlə, həm də sosial-iqtisadi inkişafın konseptual məsələləri ilə bağlıdır. Elan edilmiş iqtisadi strategiyanın rəvan bir şəkildə davam etdirilməsi islahatların gedişi ilə bağlı ölkə vətəndaşlarında yaranan sualların vaxtında cavablandırılmasını tələb edir. İqtisadi maarifləndirmə sahəsində görülən işlər də hələ qənaətbəxş səviyyədə deyil. Bu, hər şeydən əvvəl iqtisadi təhsilin və kadr hazırlığının müasir tələblərə uyğunlaşdırılmaması, milli iqtisadiyyatın problemlərini dünya iqtisadiyyatının inkişaf meyilləri ilə əlaqələndirən iqtisadi ədəbiyyatların hazırlanmaması və bu sahədə müvafiq tədqiqat işlərinin aparılmaması ilə izah olunur.

İqtisadi təbliğat yalnız ölkənin iqtisadi potensialının, xüsusilə də təbii sərvətlərimizin səthi bir şəkildə qiymətləndirilməsi üzərində deyil, bu potensialın Azərbaycanın milli maraqları naminə istifadəsinə şərait yarada biləcək sağlam iqtisadi sistemin formalaşdırılması məsələləri kontekstində qurulmalıdır. Nəzərə almalıyıq ki, hər bir ölkənin təbii sərvəti iqtisadi inkişaf üçün zəmin yaratsa da, onun həlledici şərti kimi çıxış etmir.

İqtisadi ideoloji təbliğatın milli maraqlarımıza uyğun olaraq qurulması üçün iqtisadçı alimlərin, müstəqil ekspertlərin iqtisadi problemlərin müzakirəsinə cəlb edilməsi vacibdir. Çox təəssüflər olsun ki, Azərbaycanın iqtisadi-elmi mühiti ilə iqtisadi yönümlü dövlət orqanları arasında böyük bir məsafə var. Bu məsafənin azaldılmasına cəhd göstərilməməsi bir çox hallarda iqtisadi-elmi potensialın kortəbii şəkildə siyasiləşməsinə gətirib çıxarır. Həyata keçirilən iqtisadi islahatların elmi xarakterini və mövcud problemlərə konstruktiv yanaşmanı təmin etmək üçün Azərbaycanın iqtisadi-elmi mühitinin iqtisadi quruculuq prosesində yaxından iştirakına şərait yaradılmalıdır. Nəzərə almaq lazımdır ki, iqtisadçı alimlər ölkə ziyalılarının əsas hissəsini təşkil etməklə yanaşı, həm də iqtisadi islahatların təbliğində və həyata keçirilməsində əsas qüvvə kimi çıxış edirlər.

Azərbaycan dünya təsərrüfat sisteminə daha sıx cəlb olunduqca, ölkəmizin iqtisadi inteqrasiya problemləri daha da aktuallaşır. Bu problemə iqtisadi ideologiya baxımından yanaşılması həm ölkəmizin milli iqtisadi maraqlarının, həm də azad iqtisadiyyat prinsiplərinin nəzərə alınmasını tələb edir. Dünya iqtisadiyyatında liberallaşdırma prosesinin dərinləşdiyi bir vaxtda hər bir ölkənin xarici iqtisadi əlaqələrinin forma və məzmununu, o cümlədən regional strukturunu artıq siyasi qərarlar deyil, dövlət inhisarında olmayan və sərbəst fəaliyyət göstərən bazar müəyyənləşdirir.

Azərbaycanın xarici ticarət dövriyyəsinin regional strukturuna nəzər yetirsək, son illər ərzində bu sahədə mütərəqqi dəyişikliklərin baş verdiyini görərik. Əgər 1990-cı illərin əvvəllərində ölkəmiz dünyanın təxminən 50 ölkəsi ilə xarici ticarət əməliyyatı aparırdısa, indi Azərbaycanın xarici ticarət sahəsində partnyorlarının sayı 187-dir. Bir tərəfdən iqtisadiyyatın liberallaşdırılması, digər tərəfdən də dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya prosesi Azərbaycanın xarici ticarət dövriyyəsində "uzaq xaric" adlandırdığımız ölkələrin payını əhəmiyyətli dərəcədə artırmışdır. Bu göstərici 1990-cı illərin əvvəlləri ilə müqayisədə 2017-ci ildə 20 faizdən 85 faizədək artdığı halda, "yaxın xaric" hesab edilən MDB ölkələrinin payı, əksinə, 80 faizdən 15 faizədək azalmışdır. Bu isə öz milli iqtisadiyyatını artıq vahid xalq təsərrüfatı kompleksi çərçivəsində deyil, müstəqil şəkildə və bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinə əsaslanaraq formalaşdıran bir ölkə üçün təbii və mütərəqqi meyil kimi qiymətləndirilə bilər. Bu baxımdan Azərbaycanın iqtisadi inteqrasiya probleminə ideoloji aspektdə yanaşıldıqda, bu kimi cəhətlərin nəzərə alınmasını zəruri hesab edirik.

Qloballaşma artıq dünya iqtisadiyyatında yeni mühit formalaşdırmaqdadır. Lakin bu prosesdən bütün ölkələr heç də eyni dərəcədə faydalana bilmir. Məsələn, qloballaşma dünya iqtisadiyyatında böyük payı olan inkişaf etmiş ölkələr üçün əlverişli bazarlar yaratdığı, onların rəqabətqabiliyyətliliyini daha da artırdığı halda, o, inkişaf etməkdə olan və keçid dövrünü yaşayan ölkələr üçün iqtisadi təhlükəsizlik baxımından bəzi problemlər yaradır. Bunu nəzərə alaraq, Azərbaycanda milli iqtisadiyyatın inkişafı və ölkəmizin dünya təsərrüfat sisteminə inteqrasiyası iqtisadi təhlükəsizlik prinsiplərini gözləməklə həyata keçirilməlidir.

Bu kimi vəzifələrin ardıcıl yerinə yetirilməsi isə müasir dünya iqtisadiyyatında və siyasətində müşahidə edilən meyilləri nəzərə alan iqtisadi diplomatiyanın qurulmasından asılıdır. Hazırda Prezident İlham Əliyev tərəfindən qətiyyətlə və ardıcıl həyata keçirilən iqtisadi diplomatiya ölkəmizin milli iqtisadi maraqlarının reallaşmasına xidmət edir.

* * * * *

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yeni inkişaf mərhələsinin tələb və şərtlərini nəzərə alaraq, Nazirlər Kabinetinin 2017-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan 2018-ci il 10 yanvar tarixli iclasında və "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı"-nın icrasının dördüncü ilinin yekunlarına həsr olunan 2018-ci il 29 yanvar tarixli konfransda milli iqtisadiyyatımızın cari və perspektiv inkişafı ilə bağlı sistemli və çoxşaxəli vəzifələr müəyyən etmişdir.

Konkret olaraq, qarşıdakı dövr ərzində iqtisadiyyatı şaxələndirməklə dayanıqlı iqtisadi artıma nail olunması, makroiqtisadi sabitliyin qorunması, iqtisadi, o cümlədən institusional islahatların, strateji layihələrin icrasının davam etdirilməsi, qeyri-neft sektorunun və sahibkarlığın dəstəklənməsi, sənaye potensialının daha da gücləndirilməsi, ixracın artırılması və idxalın əvəz edilməsi, aqrar-sənaye kompleksinin və regionların inkişafı, ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, meliorasiya və irriqasiya sahəsində tədbirlərin görülməsi, inflyasiyanın, işsizlik və yoxsulluq səviyyəsinin minimal həddə saxlanılması və infrastruktur layihələrinin icrası hökumətin fəaliyyətinin prioritet istiqamətləri olaraq nəzərdə tutulur.

Əminliklə deyə bilərik ki, Prezident İlham Əliyevin ölkəmizin idarə edilməsi və sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı aydın və konkret baxışlara, siyasi iradəyə malik olması, dövlət başçısı tərəfindən bütün sahələr üzrə konkret dövlət proqramlarının təsdiqlənməsi və onların artıq icrasına başlanılması müəyyən edilmiş vəzifələrin reallaşmasına təminat verir.

Beləliklə, 2003-2018-ci illərdə Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi nəticəsində Azərbaycan tarixi nailiyyətlər qazanıb, dövlətimizin qüdrəti artıb, ölkənin siması bütünlüklə dəyişib, insanların həyatı yaxşılaşıb. Lakin milli iqtisadiyyatını formalaşdırmaqda olan Azərbaycan Respublikası müstəqil və gənc dövlət olaraq iqtisadi dayaqlarını daha da möhkəmləndirməli, yeni dövrün çağırışlarını özünün sosial-iqtisadi həyatında daha çevik nəzərə almalıdır. Azərbaycan xalqı bu vəzifələrin məhz İlham Əliyev tərəfindən daha uğurla həyata keçirilə biləcəyini nəzərə alıb öz seçimini bir qayda olaraq ONUNLA bağlayır, dövlətimizin idarə edilməsini tərəddüd etmədən ONA etibar edir...

İSTİNADLAR

1 İlham Əliyev "İnkişaf – məqsədimizdir", 1-ci kitab, Azərnəşr, Bakı 2008, səh. 44
2 Ümummilli lider Heydər Əliyevin "Literaturnaya qazeta"nın xüsusi müxbirləri ilə 12 avqust 2000-ci il tarixli müsahibəsindən, "Azərbaycan" qəzeti, 14 avqust 2000-ci il
3 Heydər Əliyev "Müstəqilliyimiz əbədidir", 3-cü kitab, Azərnəşr, Bakı 1997, səh. 336
4 İlham Əliyev "İqtibaslar və təhlil", Azərbaycan nəşriyyatı, Bakı 2006, səh. 97
5 Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Nazirlər Kabinetinin 2005-ci ilin sosial-iqtisadi yekunlarına həsr olunmuş 31 yanvar 2006-cı il tarixli iclasındakı nitqindən, "Azərbaycan" qəzeti, 1 fevral 2006-cı il
6 "Azərbaycan" qəzeti, 20 mart 2018-ci il
7 İlham Əliyev "İnkişaf – məqsədimizdir", 26-cı kitab, Azərnəşr, Bakı 2015, səh. 277
8 İlham Əliyev "İnkişaf – məqsədimizdir", 2-ci kitab, Azərnəşr, Bakı 2009, səh. 19
9 İlham Əliyev "İnkişaf – məqsədimizdir", 1-ci kitab, Azərnəşr, Bakı 2009, səh. 36
10 İlham Əliyev "İnkişaf – məqsədimizdir", 2-ci kitab, Azərnəşr, Bakı 2009, səh. 54
11 İlham Əliyev "İnkişaf – məqsədimizdir", 2-ci kitab, Azərnəşr, Bakı 2009, səh. 54
12 İlham Əliyev "İnkişaf – məqsədimizdir", 2-ci kitab, Azərnəşr, Bakı 2009, səh. 181
13 İlham Əliyev "İnkişaf – məqsədimizdir", 9-cu kitab, Azərnəşr, Bakı 2012, səh. 181
14 İlham Əliyev "İnkişaf – məqsədimizdir", 2-ci kitab, Azərnəşr, Bakı 2009, səh. 19
15 İlham Əliyev "İnkişaf – məqsədimizdir", 2-ci kitab, Azərnəşr, Bakı 2009, səh. 181
16 İlham Əliyev "İnkişaf – məqsədimizdir", 2-ci kitab, Azərnəşr, Bakı 2009, səh. 53
17 Heydər Əliyev "Müstəqilliyimiz əbədidir", 4-cü kitab, Azərnəşr, Bakı 1997, səh. 105
18 İlham Əliyev "İnkişaf – məqsədimizdir", 35-ci kitab, Azərnəşr, Bakı 2016, səh. 89
19 İlham Əliyev "İnkişaf – məqsədimizdir", 31-ci kitab, Azərnəşr, Bakı 2016, səh. 273
20 Ümummilli lider Heydər Əliyevin 25 oktyabr 2002-ci ildə "Yoxsulluğun azaldılması və iqtisadi inkişaf üzrə Dövlət Proqramı"nın təqdimatına həsr olunmuş konfransdakı nitqindən, Aliyev-Heritage.org
21 R.Mehdiyev, "Azərbaycanın özü qədər əbədi" silsiləsindən "Yeni siyasət: inkişafa doğru" kitabı, I cild, Azərbaycan nəşriyyatı, Bakı 2008, səh. 271

PAŞA Bank 2017-ci il üzrə maliyyə nəticələrini açıqladı

“2017-ci ildə Bankın xalis mənfəəti keçən ilin müvafiq dövrü ilə (69,288 min AZN) müqayisədə 29 faiz artaraq 89,092 min AZN təşkil etmişdir. Hesabat dövrünə Bankın məcmu aktivləri 3,958,415 min AZN təşkil etmişdir ki, bu da 2016-cı ilin müvafiq tarixinə qeydə alınmış 3,289,845 min AZN ilə müqayisədə 20 faiz artım deməkdir”. Bu sözləri PAŞA Bankın 2017-ci il üzrə fəaliyyət nəticələrinə həsr olunmuş mətbuat konfransında Bankın İdarə Heyətinin sədri və baş icraçı direktoru Taleh Kazımov demişdir. Onun sözlərinə görə, 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bankın aktivləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

- Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri – 37%
- Müştərilərə verilmiş kreditlər – 34%
- Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər – 15%
- İnvestisiya qiymətli kağızları – 11%
- Digər aktivlər – 3%

Aktivlər portfelinin şaxələndirilməsi ilə bağlı qəbul etdiyi strateji qərar nəticəsində Bank müştərilərinə təklif etdiyi xidmətlərin düzgün balansını saxlamağa nail olmuşdur.

Hesabat dövrünə faiz gəlirləri 231,111 min AZN səviyyəsinə çatmışdır, 2016-cı il tarixinə bu məbləğ 157,502 min AZN olmuşdur. Qeyri-faiz gəlirləri hesabat tarixinə 52,601 min AZN təşkil etmişdir ki, bu da ümumi əməliyyat gəlirlərində 27 faiz pay deməkdir. Ümumi əməliyyat gəlirləri keçən illə müqayisədə 4 faiz artaraq 194,340 min AZN səviyyəsinə çatmışdır.

2017-ci ilin bitən 12 ay üzrə Bankın ümumi əməliyyat xərcləri keçən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 9 faiz artaraq 82,269 min AZN təşkil etmişdir. Hesabat dövrünə xərcin gəlirə nisbəti əmsalı 42 faiz olmuşdur. 2016-cı ilin eyni dövrü üçün həmin məbləğ müvafiq olaraq 40 faiz təşkil etmişdir.

Bankın məcmu kreditləri 2017-ci il üzrə 1,413,992 min AZN məbləğinə çatmışdır. Bu, 2016-cı ilin sonu ilə müqayisədə 21 faiz artım deməkdir.

Hesabat dövrünə kredit portfelinin effektiv ehtiyat dərəcəsi 4,5 faiz olmuşdur. Bu faiz dərəcəsi 31 dekabr 2016-cı il tarixinə olan 5,3 faiz göstərici ilə müqayisədə azalmışdır. Kredit portfelinin keyfiyyəti Bankın əsas hədəflərindən biridir və ciddi nəzarət altındadır. 2017-ci ildə Bankın məcmu kapitalı 2 faiz artaraq 499,149 min AZN təşkil etmişdir. Eyni zamanda, məcmu kapitalın adekvatlılıq əmsalı 15 faiz olmuşdur (31 dekabr 2016-cı il tarixində bu göstərici 20 faiz təşkil etmişdir).

PAŞA Bank müştərilərə rəqabət qabiliyyətli və mütərəqqi məhsullar təklif etməklə korporativ və KOS seqmentlərində bazar payını artırmağı və Azərbaycan bazarında öz lider mövqeyini qoruyub saxlamağı hədəfləyir. Aktivlərin keyfiyyətinin qorunub saxlanılması və müştərilər üçün düzgün maliyyə qərarlarının qəbul edilməsi PAŞA Bankın bir nömrəli prioriteti olaraq qalır.

Taleh Kazımovun sözlərinə görə, növbəti strateji dövr ərzində PAŞA Bank öz diqqətini bank xidmət və proseslərinin rəqəmsallaşdırılmasına, müştəri məmnunluğunun təmin edilməsinə yönətlməyi hədəfləyir.

PAŞA Bank, həmçinin 2017-ci il üzrə, törəmə banklarının (PASHA Bank Georgia və PASHA Yatırım Bankası A.Ş.) maliyyə nəticələrini də açıqlamışdır. Tədbirdə İdarə Heyətinin üzvü, Baş risk inzibatçısı Xəyalə Nağıyeva və İdarə Heyətinin üzvü, Baş maliyyə inzibatçısı Bəhruz Nağıyev də çıxış etmişlər.

İyunun 19-da Trans-Anadolu qaz boru kəmərinin açılış mərasimi keçiriləcək

Bunu SOCAR-ın Sərmayələr İdarəsinin rəisi Vaqif Əliyev Türkiyə jurnalistlərinə bildirib.

O qeyd edib ki, TANAP-dan Türkiyəyə ilk qazın verilişi iyulun ilk həftəsində planlaşdırılmışdı, lakin Türkiyədə seçkilərin vaxtından əvvəl keçirilməsinə görə TANAP-ın açılış mərasimi iyunun 19-da olacaq.

Xəzərin Azərbaycan sektorundakı “Şahdəniz-2” yatağından çıxarılan qazı Türkiyəyə və Avropaya nəql edəcək TANAP Cənub Qaz Dəhlizinin tərkib hissəsi olan layihədir. Uzunluğu 1850 kilometr olan TANAP Türkiyə-Gürcüstan sərhədində Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinə, Türkiyə-Yunanıstan sərhədində isə “Trans-Adriatik” (TAP) qaz boru kəmərinə birləşəcək.

Layihənin dəyəri hazırda 7,99 milyard ABŞ dollarıdır. Lakin layihənin ilkin qiymətləndirilməsində bu rəqəm 11,7 milyard dollar idi.

Bu da o deməkdir ki, layihənin icrası çərçivəsində indiyədək təxminən 3,8 milyard dollara qənaət edilib. TANAP üzrə Azərbaycan şirkətlərinin xərclərinin 2020-ci ilədək ümumilikdə 6,2 milyard dollar olacağı nəzərdə tutulur.

Boru kəmərinin Gürcüstan-Türkiyə sərhədi - Əskişəhər 56 düym diametrli hissəsinin uzunluğu 1350 kilometr, Əskişəhər-Türkiyə-Yunanıstan sərhədi boyunca 48 düym diametrli hissəsinin uzunluğu isə 480 kilometrdir. Bundan başqa, TANAP 2x36 düym diametrli 18 kilometr uzunluğunda sualtı hissədən də ibarətdir.

Boru kəmərinin ilkin ötürücülük qabiliyyəti 16 milyard kubmetrdir və sonradan bu həcmin 31 milyard kubmetrədək artırılması imkanı var.

TANAP-ın səhmdarlarının layihədəki payı belədir: “Cənub Qaz Dəhlizi” QSC - 51 faiz, “SOCAR Turkey Enerji A.Ş.” (STEAŞ) - 7 faiz, “Botaş” - 30 faiz və BP şirkəti - 12 faiz.

“AtaBank” müvəkkil bank seçilərək “Baku Shopping Festival” zamanı müştərilərə xidmət göstərəcək

“AtaBank” ASC-nin Azərbaycan paytaxtında keçirilən Ticarət festivalı zamanı əcnəbi qonaqlar və şəhərimizin sakinləri tərəfindən Azərbaycan Respublikasının ərazisində alınmış istehsal, yaxud kommersiya məqsədləri üçün nəzərdə tutulmayan mallara görə ödənilmiş əlavə dəyər vergisinin qaytarılması üzrə müvəkkil bank olaraq təyin edilməsini nəzərinizə çatdırırıq.

Ticarət festivalı zamanı etdiyiniz 100 manatdan artıq alış-verişə “Tax free” sistemi tətbiq olunacaq ki, bu da ƏDV-ni geri almağınıza şərait yaradacaq.

Məsələn, Siz 28 Mall-da alış-veriş etmisiniz və festivalın təqdim etdiyi imkandan yararlanıb ƏDV-ni qaytarmaq istəyirsiniz. Bunun üçün uzağa getməyə ehtiyac yoxdur! Dərhal yolu keçib pulunuzu ala bilərsiniz. Harada? AtaBank-ın Baş ofisində.

Baş ofis - Bakı şəh., Ş.Bədəlbəyli küç., 102 ; 09:00 – 22:00-dək (fasiləsiz). Qeyd etmək istərdik ki, şəhərimizin sakinləri və əcnəbi qonaqları “Baku Shopping Festival – Tax Free” nişanı olan bütün mağazalardan alış-veriş edərək əlverişli fürsət qazana biləcəklər.

«XƏZƏR-LADA» ASC-NİN 31 DEKABR 2017-Cİ İL TARİXİNƏ MALİYYƏ HESABATI

(manatla)

Bölümün/ maddənin №-si		Hesabın №-si	Qeydlərə istinad	01/01/2017	01/01/2018
	AKTİVLƏR				
1	Uzunmüddətli aktivlər				
10	Qeyri-maddi aktivlər	101 çıxılsın 102 üstəgəl 103			
11	Torpaq, tikili və avadanlıqlar	111 çıxılsın 112 üstəgəl 113		4,339,451.00	4,819,195.00
12	Daşınmaz əmlaka investisiyalar	121 çıxılsın 122			
13	Bioloji aktivlər	131 çıxılsın 132			
14	Təbii sərvətlər	141 çıxılsın 142			
15	İştirak payı metodu ilə uçota alınmış investisiyalar	15X			
16	Təxirə salınmış vergi aktivləri	16X			
17	Uzunmüddətli debitor borcları	17X			
18	Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	18X çıxılsın 184			
19	Sair uzunmüddətli aktivlər	19X			
	CƏMİ UZUNMÜDDƏTLİ AKTİVLƏR			4,339,451.00	4,819,195.00
2	Qısamüddətli aktivlər				
20	Ehtiyatlar	20X çıxılsın 208		5,479,230.00	1,589,769.00
21	Qısamüddətli debitor borcları	21X çıxılsın 218		1,815,925.00	3,745,909.00
22	Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	22X		1,161,437.00	2,686,710.00
23	Sair qısamüddətli maliyyə aktivləri	23X çıxılsın 235			
24	Sair qısamüddətli aktivlər	24X			
	CƏMİ QISAMÜDDƏTLİ AKTİVLƏR			8,456,592.00	8,022,388.00
	CƏMİ AKTİVLƏR			12,796,043.00	12,841,583.00
	KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR				
3	Kapital				
30	Ödənilmiş nominal(nizamnamə) capital	301 çıxılsın 302		445,800.00	445,800.00
31	Emissiya gəliri	31X			
32	Geri alınmış kapital (səhmlər)	32X			
33	Kapital ehtiyatları	33X		8,439,142.00	8,740,142.00
34	Bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)	34X çıxılsın 344		400,000.00	200,000.00
	CƏMİ KAPİTAL			9,284,942.00	9,385,942.00
4	Uzunmüddətli öhdəliklər				
40	Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər	40X			
41	Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər	41X			
42	Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	42X			
43	Uzunmüddətli kreditor borcları	43X			
44	Sair uzunmüddətli öhdəliklər	44X			
	CƏMİ UZUNMÜDDƏTLİ ÖHDƏLİKLƏR			0.00	0.00
5	Qısamüddətli öhdəliklər				
50	Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər	50X		1,200,000.00	1,200,000.00
51	Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər	51X		1,954,483.00	1,899,023.00
52	Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər	52X			
53	Qısamüddətli kreditor borcları	53X		11,618.00	11,618.00
54	Sair qısamüddətli öhdəliklər	54X		345,000.00	345,000.00
	CƏMİ QISAMÜDDƏTLİ ÖHDƏLİKLƏR			3,511,101.00	3,455,641.00
	CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR			3,511,101.00	3,455,641.00
	CƏMİ KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR			12,796,043.00	12,841,583.00

Rəhbər:

Baş mühasib:

(manatla)

Bölümün/ maddənin №-si		Hesabın №-si	Qeydlərə istinad	01/01/2017	01/01/2018
	AKTİVLƏR				
1	Uzunmüddətli aktivlər				
10	Qeyri-maddi aktivlər	101 çıxılsın 102 üstəgəl 103			
11	Torpaq, tikili və avadanlıqlar	111 çıxılsın 112 üstəgəl 113		4,339,451.00	4,819,195.00
12	Daşınmaz əmlaka investisiyalar	121 çıxılsın 122			
13	Bioloji aktivlər	131 çıxılsın 132			
14	Təbii sərvətlər	141 çıxılsın 142			
15	İştirak payı metodu ilə uçota alınmış investisiyalar	15X			
16	Təxirə salınmış vergi aktivləri	16X			
17	Uzunmüddətli debitor borcları	17X			
18	Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	18X çıxılsın 184			
19	Sair uzunmüddətli aktivlər	19X			
	CƏMİ UZUNMÜDDƏTLİ AKTİVLƏR			4,339,451.00	4,819,195.00
2	Qısamüddətli aktivlər				
20	Ehtiyatlar	20X çıxılsın 208		5,479,230.00	1,589,769.00
21	Qısamüddətli debitor borcları	21X çıxılsın 218		1,815,925.00	3,745,909.00
22	Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	22X		1,161,437.00	2,686,710.00
23	Sair qısamüddətli maliyyə aktivləri	23X çıxılsın 235			
24	Sair qısamüddətli aktivlər	24X			
	CƏMİ QISAMÜDDƏTLİ AKTİVLƏR			8,456,592.00	8,022,388.00
	CƏMİ AKTİVLƏR			12,796,043.00	12,841,583.00
	KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR				
3	Kapital				
30	Ödənilmiş nominal(nizamnamə) capital	301 çıxılsın 302		445,800.00	445,800.00
31	Emissiya gəliri	31X			
32	Geri alınmış kapital (səhmlər)	32X			
33	Kapital ehtiyatları	33X		8,439,142.00	8,740,142.00
34	Bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)	34X çıxılsın 344		400,000.00	200,000.00
	CƏMİ KAPİTAL			9,284,942.00	9,385,942.00
4	Uzunmüddətli öhdəliklər				
40	Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər	40X			
41	Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər	41X			
42	Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	42X			
43	Uzunmüddətli kreditor borcları	43X			
44	Sair uzunmüddətli öhdəliklər	44X			
	CƏMİ UZUNMÜDDƏTLİ ÖHDƏLİKLƏR			0.00	0.00
5	Qısamüddətli öhdəliklər				
50	Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər	50X		1,200,000.00	1,200,000.00
51	Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər	51X		1,954,483.00	1,899,023.00
52	Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər	52X			
53	Qısamüddətli kreditor borcları	53X		11,618.00	11,618.00
54	Sair qısamüddətli öhdəliklər	54X		345,000.00	345,000.00
	CƏMİ QISAMÜDDƏTLİ ÖHDƏLİKLƏR			3,511,101.00	3,455,641.00
	CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR			3,511,101.00	3,455,641.00
	CƏMİ KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR			12,796,043.00	12,841,583.00

Rəhbər:

Baş mühasib:

KERMUR AUDIT VƏ KONSALTİNG

“KERMUR AUDİT VƏ KONSALTİNG” MMC
VÖEN: 1302643361
Audit Lisenziyası AT/094 № -li İcazə

№ 18/18 **“10” aprel 2018-ci il**

MÜSTƏQIL AUDITOR HESABATI

Rəy

Mən “XƏZƏR-LADA” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin (VÖEN 3100074181) 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətinin hesabatdan, məcmu gəlirlər hesabatdan, kapitalda dəyişikliklər hesabatından və göstərilən tarixdə başa çatan il üçün pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatından, habelə uçot siyasətinin əhəmiyyətli prinsiplərinin qısa təsviri də daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarına edilən qeydlərdən ibarət maliyyə hesabatlarının auditini aparmışam.

Hesab edirəm ki, əlavə edilmiş maliyyə hesabatları Cəmiyyətin 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini, habelə maliyyə nəticələrini və göstərilən tarixdə başa çatan il üçün pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlərdə düzgün və ədalətli təsəvvür yaradır.

Rəy üçün əsaslar

Mən auditi Beynəlxalq audit standartlarına (BAS) uyğun aparmışam. Bu standartlar üzrə mənim məsuliyyətim əlavə olaraq hesabatımın “Maliyyə hesabatlarının auditi üçün auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir edilir. Mən Azərbaycan Respublikasındakı maliyyə hesabatlarının auditinə aid olan etik normaların tələblərinə uyğun olaraq Cəmiyyətdən asılı deyiləm və mən digər etik öhdəliklərimi bu tələblərə uyğun yerinə yetirmişəm. Mən hesab edirəm ki, əldə etdiyim audit sübutları rəyimi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının BAS (Beynəlxalq maliyyə hesabatları standartlarına) uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhrif olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına imkan verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır

Maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik Cəmiyyəti ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, rəhbərlik Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

İqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Cəmiyətin maliyyə hesabatlarının verilmə prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Mənim məqsədim maliyyə hesabatlarında bir tam kimi, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində, əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kafi əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını dərc etməkdir. Kafi əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin o zəmanət vermir ki, əhəmiyyətli təhrif mövcud olduqda, BAS-lara uyğun olaraq aparılmış audit onu həmişə aşkarlayır. Təhriflər dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində yarana bilər və ayrılıqda yaxud məcmu olaraq, istifadəçilərin belə maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlarına təsir etmə ehtimalı olduğu halda, əhəmiyyətli hesab edilir.

“KERMUR AUDİT VƏ KONSALTİNG”
MMC-nin diektoru A.İ.Vahabov

REKLAM BİZNESİNİN İNKİŞAFINA TƏSİR GÖSTƏRƏN PROBLEMLƏRİN ARADAN QALDIRILMASI

(əvvəli ötən sayımızda)

Beləliklə, göstərilən problemləri bir blokda nəzərdən keçirdikdə, aşağıdakıların nəzərə alınması vacibdir:

1. İnternetdə reklamı inkişaf etdirmək: İnternet iqtisadi böhran şəraitində reklam üçün ən optimal meydandır. Reklamın dəyəri digər daşıyıcılara nisbətən İnternetdə yüksək deyil. Yaşa, cinsə, gəlirə, maraqlara görə targetləşmə imkanı vardır. Xüsusilə, Azərbaycan üçün ən rahat variant sosial şəbəkələrdə reklamdır. Bütün iri reklamverici şirkətlərin sosial şəbəkələrdə öz səhifələri vardır və burada müştərini maraqlandıran məlumatı tapmaq olar. İnternetdə reklamı təsviredici mətnlə və təsvirlə müşayiət etmək, nümayişlərin tezliyini tənzimləmək və elanın məhz hansı səhifədə yerləşməsini seçmək olar.

2. Xarici reklamda inhisar aradan qaldırılmalıdır: sahibkarlar üçün bürokratik maneələr yumşalmalıdır. Bu, həmin reklam növünün inkişafına kömək edəcəkdir. Yeni lokasiyaların sayı artacaq, hazırda ölkədə icazə verilməyən daşıyıcıların yeni növləri tətbiq ediləcək, daşıyıcıların sayının artması ilə materialların yerləşməsi və qablaşmasının qiyməti tədricən azalacaqdır. Reklamın bu növündən tez-tez istifadə olunacaq, onun səmərəliliyi artacaq, forma və quruluş növləri hər hansı bir formanı alacaqdır. Xarici reklamın yüksək səmərəliliyi çoxdan hamıya məlumdur, deməli, reklam olunan əmtəənin reallaşması da artacaqdır.

3. Televiziya məhsul haqqında informasiyanın yayılmasının səmərəli üsulu olsa da, bütün əmtəə və xidmətlər üçün uyğun deyil. Azərbaycanlı sahibkarlar reklamın yayılmasının digər vasitələrinə diqqət yönəltməlidirlər. Sifarişçi reklamın harada, necə yerləşdirilməsi xüsusiyyətlərini dəqiq anlamalıdır. Məsələn, televiziya və radio kanallarında proqram təminatını irəlilətmək məqsədəuyğun deyil. Çox güman ki, bu metod qeyri-səmərəlidir, lakin bunu İnternet reklamı haqqında demək olmaz.

4. Reklam fəaliyyətində müsbət nəticələrə nail olmaqdan ötrü reklam tədqiqatı aparmaq və onun buraxılışından əvvəl reklam strategiyasını işləyib hazırlamaq lazımdır. Təəssüf ki, yerli iş adamları göstərilən prosedurlara etinasız yanaşırlar və vahid aksiyalara əl atırlar. Bu, uzaqgörənlik deyil, pul vəsaitlərinin əbəs yerə sərfidir. Reklam strategiyasının işlənib hazırlanması reklamın keçirilməsi zamanı səhvlərdən xilas olmağa, riskləri minimuma endirməyə və reklamın səmərəliliyini yüksəltməyə imkan verir.

5. Kadrların peşəkarlığı müştərilərin bir çox problemlərini həll edir. Yaxşı nəticələrə nail olmaq üçün insan resurslarına vəsait qoyulması məqsədəuyğun olur. Azərbaycanda reklam işinin inkişafı üçün dövlət və reklam müəssisələri treninqlər, seminarlar, mühazirələr təşkil etməli, öz işini yaxşı bilən peşəkarlarla, iri şirkətlərlə praktik işlər görməlidirlər. Şirkətin uğurunun 90%-i onun kadrlarının peşəkarlığından və bacarığından asılıdır. Onda yerli şirkətlər keyfiyyətli məhsul yaratmaqdan ötrü xarici tərəfdaşlara müraciət etməyəcəkdir. Müasir avadanlığın mövcudluğu zamanı kadrların dəyəri iki dəfə artır.

Yekun olaraq qeyd etmək lazımdır ki, hazırda Azərbaycanda reklam bazarı dəyişikliklərə məruz qalmaqda davam edir və öz inkişafının qızğın mərhələsindədir. Ümid etmək olar ki, bu mərhələ keçildikdən sonra potensial alıcılara savadlı təsirin zəruriliyinin dürüst anlaşılması başlanacaq və marketinq tədqiqatları ilə birlikdə bu cür reklam kampaniyalarının işlənib hazırlanmasına meyil yaranacaqdır.

Yuxarıda deyilənlərə yekun kimi, qeyd etmək lazımdır ki, yaxın bir neçə il ərzində Azərbaycanda reklam çox inkişaf edəcəkdir. Uzun müddətli perspektivdə gözləmək olar ki, İnternet reklamı digər informasiya ötürücü vasitələr arasında aparıcı yer tutacaq. Güman etmək olar ki, əvvəlki meyilləri əsas götürərək göstərilən problemlər aradan qaldırıldıqdan sonra reklamdan gələn gəlirlər artacaqdır.

F.Qarayev,
BDU-nun dosenti

"İKT-də qızlar günü" münasibətilə "Azercell"-in Barama İnnovasiya və Sahibkarlıq Mərkəzinə ekskursiya

Aprel ayının sonuncu həftəsinin dördüncü günü bütün dünyada "İKT-də qızlar günü" kimi qeyd olunur. Bu gün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) İKT sahəsində ixtisaslaşdırılmış qurumu olan Beynəlxalq Telekommunikasiya İttifaqı tərəfindən 2010-cu ildə təsis edilib. Bunu nəzərə alaraq, Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin təşəbbüsü ilə qadınların İKT sahəsində rolunun artırılmasına dəstək məqsədilə 55 №-li tam orta məktəbin yuxarı sinfinin qız şagirdlərinin İKT sahəsində peşəkar kadrların yetişdirilməsində xüsusi rolu olan, ölkənin lider mobil operatoru Azercell Telekom MMC-nin Barama İnnovasiya və Sahibkarlıq Mərkəzinə ekskursiyası təşkil olunub. Ekskursiya zamanı Azercell-in İnsan Qaynaqları Departamentinin əməkdaşları təqdimatlar keçirib, İKT sahəsində qadınlara dəstək məqsədilə həyata keçirilən layihələrdən və imkanlardan söz açıb; Tələbə Təqaüdü Proqramı, Təcrübə Proqramı, Yay-Qış məktəbləri barədə məlumat verib. Barama İnnovasiya və Sahibkarlıq Mərkəzinin əməkdaşları öz fəaliyyəti, Startapların uğurları ilə məktəbliləri tanış edib. Tədbirin sonunda "İdea generation" mövzusunda seminar keçirilib. Bu seminar əsnasında məktəblilər qrup çalışması şəklində bir sahibkarın yanaşmasını öyrənərək, innovativ prosesin təcrübəsini əldə ediblər.

Məlumat üçün bildirək ki, Qabaqcıl Texnologiyalar sahəsində daim öncül olan Azercell MMC qadınların İKT sahəsinə cəlb olunması və onların bu istiqamətdə inkişaf etməsi məqsədilə müxtəlif layihələr həyata keçirir. Layihələr çərçivəsində İT sahəsində çalışan xanımlar üçün müxtəlif proqramlar, görüşlər keçirilib, onlara İT əsasları, LİNUX, CİSCO, ORACLE kimi proqramlar haqqında seminarlar təşkil olunub. Qeyd edək ki, Barama Mərkəzi fəaliyyətdə olduğu 9 il ərzində 70-dən çox startap layihəyə dəstək olub, onlardan 45-i uğurlu biznes qurub.

"Bakcell"dən Frankofoniya gününə həsr edilmiş konsertin keçirilməsinə dəstək

Azərbaycanın İlk Mobil Operatoru və Aparıcı Mobil İnternet Provayderi

Bakcell şirkəti Azərbaycan-Fransa Ticarət və Sənaye Palatası ilə birlikdə Azərbaycan-Fransız Universitetinin (UFAZ) təşkil etdiyi Frankofoniya gününə həsr edilmiş konsertin keçirilməsinə dəstək göstərib.

Konsertdə UFAZ-ın mühəndislik fakültəsinin tələbələri çıxış ediblər. Tədbir zamanı tələbələrin teatr tamaşaları, piano və mahnı ifaları və həmçinin çəkdikləri qısa videolar nümayiş etdirilib.

Qeyd edək ki, "Bakcell"-in dəstəyilə keçirilmiş konsert Lycée Français de Bakou (UFAZ universitetinin xor ansamblı) və "ADO Theatre-Collective"in səhnə rejissoru Elza Furtadonun iştirakı ilə təşkil edilib.

Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin (ADNSU) nəzdində fəaliyyət göstərən Azərbaycan-Fransız Universiteti (UFAZ) ölkənin ən nüfuzlu təhsil ocaqlarından biridir. Frankofoniya günləri və digər tədbirlərin təşkili vasitəsilə UFAZ Fransız dili və mədəniyyətini təşviq edir və tələbələrin bədiilik və musiqi bacarıqlarının artırılmasına öz töhfəsini verir.

Bakcell şirkəti tədbirin sponsoru olaraq Azərbaycan tələbələri və gənclərinə xüsusi diqqət ayırmaqla ölkədə təhsilin inkişafına öz dəstəyini əsirgəmir.

"Respublikada qida və tekstil sənayesinin inkişaf perspektivləri və qarşıda duran vəzifələr"

UNEC-də ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 95-ci ildönümünə həsr olunan II respublika elmi-praktiki konfransı keçirilib. Texnologiya və dizayn fakültəsinin təşkilatçılığı ilə keçirilən konfrans "Respublikada qida və tekstil sənayesinin inkişaf perspektivləri və qarşıda duran vəzifələr" mövzusunda olub.

UNEC-in Elm və innovasiyalar üzrə prorektoru, professor Sakit Yaqubov Azərbaycan Respublikası Prezidentinin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən uğurlu iqtisadi siyasətin prioritet istiqamətlərindən danışıb. Ölkə iqtisadiyyatında sənaye sektorunun, o cümlədən qida və tekstil sənayesinin inkişafının təmin olunması üçün məqsədyönlü tədbirlərin həyata keçirildiyini diqqətə çatdırıb.

Konfransın plenar iclasında AMEA-nın müxbir üzvü, Mikrobiologiya İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini, professor Pənah Muradov, MKT İstehsalat Kommersiya MMC-nin direktoru Əli Əsədov, Azərbaycan Texniki Universitetinin "İnformasiya texnologiyaları və proqramlaşdırma" kafedrasının müdiri, dosent Zəfər Cəfərov və Bakı Dövlət Universitetinin "Yarımkeçiricilər fizikası" kafedrasının müdiri, professor Vaqif Salmanov ölkədə qeyri-neft sektorunun inkişaf perspektivlərindən bəhs ediblər.

Konfrans öz işini bölmə iclaslarında davam etdirib. Bölmə iclaslarında qida və tekstil sənayesinin aktual məsələləri müzakirə olunub, texnoloji proseslərin müasir idarəetmə üsulları və təhlükəsizlik problemlərinə toxunulub.

"Bakcell"in "İmzalı zəng" xidməti ilə özünü təqdim et!

Azərbaycanın İlk Mobil Operatoru və Aparıcı Mobil İnternet Provayderi "Bakcell" şirkəti ölkənin mobil rabitə xidmətləri istifadəçilərinə innovativ xidmətlər təqdim edir.

Yeni istifadəyə verilən "İmzalı zəng" xidməti vasitəsilə siz özünüzü zəng etdiyiniz şəxslərə nömrəniz onların ünvan kitabçasında olmasa belə tanıda biləcəksiniz. Belə ki, zəng etdiyiniz şəxs təkcə nömrənizi yox, sizin imzanızı da görəcək.

Bu xidmətdən həm fərdi, həm də korporativ abunəçilər yararlana bilər. Korporativ abunəçilər imza xidmətindən özünü ilk zəngdən potensial müştərilərə tanıtmaq üçün, fərdi abunəçilər isə zəngi qəbul edən şəxsə öz əhvalını ifadə edə və yaxud maraqlı bir ismarış göndərmək üçün istifadə edə bilərlər. Beləliklə, yeni xidmət sayəsində zənglər daha əyləncəli və maraqlı olacaq.

Xidməti aktivləşdirmək üçün seçdiyiniz imza mətnini yazıb SMS vasitəsilə 5111 qısa nömrəsinə göndərmək kifayətdir (fərdi abunəçilər üçün 1 SMS-in qiyməti 10 qəpik, korporativ abunəçilər üçün SMS pulsuzdur). Təsdiq mesajı aldıqdan sonra xidmətdən rahat şəkildə istifadə edə bilərsiniz. Öz imzanızı zəng etdiyiniz şəxsə göstərmək üçün yığdığınız nömrənin əvvəlində *5* yığın. "İmzalı zəng" xidmətinin istifadə haqqı CİN və Klass abunəçiləri üçün hər zəngə görə 0.10 AZN (ƏDV daxil), korporativ abunəçilər üçün isə ayda 1.99 AZN (ƏDV daxil) təşkil edir. "İmzalı zəng" zamanı bütün danışıqlar abunəçinin cari tarifinə uyğun hesablanır.

Qeyd edək ki bu xidmət ölkə daxilində və yalnız Bakcell nömrələrinə zəng üçün istifadə edilə bilər. İmzada qeyd edilən mətnə görə (yəni öz adını necə qeyd etməsi) üçün məsuliyyəti tam olaraq abunəçi özü daşıyır. Xidmət barədə daha ətraflı məlumat https://www.bakcell.com/az/call_signature səhifəsindən əldə oluna bilər.

İnnovasiya sahəsində özünü doğrultmuş lider olan Bakcell şirkəti müasir mobil rabitə xidmətlərinin istifadəçiləri üçün yeni və maraqlı xidmətlər göstərməyə davam edəcək.

Üç ayda Azərbaycandakı mehmanxanalar 73,1 milyon manat qazanıb

Cari ilin ilk rübündə ölkə üzrə mehmanxanaların gəlirləri 73,1 milyon manat olub. Dövlət Statistika Komitəsindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, bunun 64,5 faizi nömrələrin (otaqların) təqdim olunması üzrə xidmətlərdən, 23,5 faizi içkilər də daxil olmaqla qida məhsullarının satışı üzrə xidmətlərdən, 4,9 faizi müalicə və sağlamlıq xidmətlərindən, 7,1 faizi isə digər xidmətlərin göstərilməsindən əldə edilib.

Mehmanxanaların nömrə fondundan istifadə səviyyəsinin orta göstəricisi ölkə üzrə 20 faiz təşkil edib. Bu göstərici Naftalanda 52 faiz, Bakıda 32,1 faiz, Qusarda 24,2 faiz, Qəbələdə 22,9 faiz, Qubada 21,7 faiz, Naxçıvan Muxtar Respublikasında 9,1 faiz, Lənkəranda 7,6 faiz, Şəkidə 6,5 faiz, Şamaxıda 4,2 faiz, Gəncədə 2,8 faiz, Qaxda 2,5 faiz, digər şəhər və rayonlarda isə 2,5 faizdən aşağı olub.

Təsisçi:
Akademik Ziyad SƏMƏDZADƏ
Baş redaktor:
Aytən SƏMƏDZADƏ

ELMİ-REDAKSİYA ŞURASI:
Ziyad Səmədzadə, Aytən Səmədzadə, Akif Musayev, Qüdrət Kərimov, Elşən Hacızadə, Elşad Səmədzadə, Məhiş Əhmədov, Müşfiq Atakişiyev, Amil Məhərrəmov, Rüfət Quliyev, Mirqasım Vahabov, Süleyman Qasımov, Ədalət Muradov, Vahid Novruzov, Aydın Hüseynov, Rəsul Balayev, Cahangir Qocayev, Abbas Əliyev

Redaksiyanın ünvanı:
Əliyar Əliyev küçəsi, 7
Redaksiya: 566 09 60
Faks: 514 14 27
Mühasibatlıq: 566 63 08

Dərc olunan materiallardakı fikirlər Azərbaycan dövlətinin mənafeyinə uyğun gəlməlidir. "İQTİSADİYYAT" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılmış və səhifələnmiş, "Azərmedia" MMC mətbəəsində çap edilmişdir. Lisenziya: 022201; İndeks: 0355; Tiraj: 2500